PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto V - Štev. 298 (1388) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. I. gr. TRST, sreda 28. decembra 1949 Cena 15 lir

DARUJ za novoletno jelko!

SUVERENOST Svobodnega tržaškega ozemlja

(H govoru profesorja E. Cammarate)

Prejeli smo od dr. IVANA TOMSICA, profesorja mednarodnega prava na pravni fakulteti univerze v Ljubljani pričujoči članek proti tezi profesorja E. Cammarate, da ima Italija še vedno suverenost nad Svobodnim tržaškim ozemljem.

Dne 4. decembra 1949 je ERMANNO CAMMARATA, *rektor tržaške univerze in profesor meddržavnega prava na tamkajšnji pravni fakulteti, imel ob otvoritvi akademskega leta govor o suverenosti Italije nad Svobodnim tržaškim ozemljem. Ta govor je ponatisnjen v časopisu «GIORNALE DEL LUNEDI'» z dne 5. decembra 1949, let. I, št. 7.*

Profesor Cammarata pravi v svojem govoru, da je po namenu pogodbenih strank, ki so sklenile mirovno pogodbo z Italijo z dne 10.II.1947, prenehanje suverenosti Italije nad predelom, ki tvori Svobodno tržaško ozemlje, bilo pogojeno z učinkovito (effettiva) ustanovitvijo Svobodnega tržaškega ozemlja v vseh njegovih bistvenih elementih. Trdi, da Svobodno tržaško ozemlje ni nastalo kot subjekt meddržavnega prava, in da sploh ne more nastati, ker ni izpolnjen po njegovem mnenju bistven pogoj za to. Zaradi tega suverenost Italije nad tem predelom ni prenehala, ampak še velja in ni mogla zastarati, čeprav govornik priznava, da ta suverenost ni učinkovita (effettuale). Svojo tezo je oprl razen na namen pogodbenih strank tudi na različnost izrazov mirovne pogodbe z Italijo v primeri z versajsko mirovno pogodbo z dne 28. junija 1919 in na tako zvano tripartitno izjavo z dne 20. marca 1948.

Svoj govor profesor Cammarata končuje z besedo: Quousque (Do kdaj)? Ta govor je zgoraj omenjeni časopis ponatisnil na svoji prvi strani pod velikim naslovom: TRST JE ITALIJA. *Iz tega vidimo, kako daljnosežne praktične posledice bi utegnile nastati, če bi bila teza profesorja Cammarate glede interpretacije začetnih predpisov mirovne pogodbe z Italijo pravno utemeljena.*

V naslednjem podajam svoje mnenje o tej tezi, in sicer z zgolj pravnega vidika.

1. Ustanovitev Svobodnega tržaškega ozemlja

Pogodbene stranke so brez dvoma imele namen, ustanoviti Svobodno tržaško ozemlje. O tem se more prepričati vsak, kdor prouči tisti del zgodovine pariške mirovne konference leta 1946, ki se nanaša na pravno likvidacijo vojne z Italijo kot bivšim zaveznikom Hitlerjeve Nemčije.

Ta namen pogodbenih strank o ustanovitvi Svobodnega tržaškega ozemlja je jasno izražen v 21. členu mirovne pogodbe z Italijo z dne 10.II.1947. Predpis tega člena je pravni vir za rešitev vprašanja, ki ga je načel profesor Cammarata.

Prvi stavek prvega odstavka 21. člena določa: «S tem členom se ustanavlja Svobodno tržaško ozemlje, ki obsega predel, ležeč med Jadranskim morjem in mejami, določenimi v 4. in 22. členu te pogodbe». Svobodno tržaško ozemlje je torej ustanovljeno expressis verbis. Ni določeno, da se šele bo ustanovilo.

Dne 15. septembra 1947 je mirovna pogodba z Italijo v smislu 90. člena stopila v veljavo in s tem seveda tudi njen pravkar citirani 21. člen. Dne 15. septembra 1947 je nastal nov subjekt meddržavnega prava (Svobodno tržaško ozemlje), in sicer kot država, nastala po pogodbeni poti. Suverenost nad tem predelom pripada odtlej brez nadaljnjega pogoja Svobodnemu tržaškemu ozemlju samemu.

Drugi stavek prvega odstavka 21. člena določa: «Svobodno tržaško ozemlje je priznano od zavezniških in pridruženih sil in od Italije, ki soglašajo, da bo njegovo integriteto in neodvisnost zagotovil Varnostni svet Združenih narodov». Iz tega predpisa v zvezi s prej navedeno določbo izhaja med drugim, da je nova država priznana od trenutka svojega obstoja izrečno ne le od zaveznških in pridruženih sil, ampak tudi od Italije. S pravnega stališča ni mogoče trditi, da bi Italija kljub priznanju Svobodnega tržaškega ozemlja, izraženem s sklenitvijo citirane mirovne pogodbe, še naprej obdržala suverenost nad tem predelom.

Da je suverenost pravno prešla na Svobodno tržaško ozemlje, izhaja ne le iz zgoraj navedenega prvega stavka prvega odstavka 21. člena, temveč tudi iz drugega stavka istega odstavka 21. člena, po katerem je Varnostni svet Združenih narodov celo dolžan zagotoviti integriteto (celovitost) in neodvisnost Svobodnega tržaškega ozemlja. Prav to pa pomeni zaščito bistva suverenosti te nove države.

2. Suverenost Italije

Do ustanovitve Svobodnega tržaškega ozemlja je suverenost nad tem predelom pripadala Italiji. Kot že rečeno, pa je z ustanovitvijo Svobodnega tržaškega ozemlja suverenost nad tem predelom prešla na to novo državo samo, in sicer z dnevom, ko je mirovna pogodba stopila v veljavo. Pogodbene stranke so morale tako določiti, ker je to nujen pogoj, da se je Svobodno tržaško ozemlje sploh moglo ustanoviti. Zato je čisto logično, da drugi odstavek 21. člena določa: «Suverenost Italije nad predelom, ki tvori Svobodno tržaško ozemlje v mejah, določenih v prvem odstavku tega člena, preneha s trenutkom, ko ta pogodba stopi v veljavo».

S tem je jasno in nedvomno določeno, da je suverenost Italije nad navedenim predelom prenehala brez vsakega pridržka, in sicer je ugasnila dne 15. septembra 1947, ko je mirovna pogodba stopila v veljavo.

Iz mirovne pogodbe izhaja, da so pogodbene stranke imele namen odvzeti na kateri koli način Trst z okolico Italiji, kar profesor Cammarata zanikuje. (Izraz «comunque», ki ga rabi profesor Cammarata v tej zvezi, ustreza po mojem mnenju slovenskemu izrazu «na kateri koli način») Nikjer ni določeno, da je prenehanje suverenosti Italije nad tem predelom povezano s pogojem, da se bo «učinkovito», kot pravi profesor Cammarata, ustanovilo Svobodno tržaško ozemlje. Tak pogoj tudi ni bil molče razumevan in se ne more deducirati iz predpisov mirovne pogodbe z Italijo. Nasprotno, določeno je izrečno, da z dnevom, ko mirovna pogodba stopi v veljavo, preneha suverenost Italije nad tem predelom. Spričo jasnega besedila ne more obveljati razlaga, ki je v polnem nasprotju z njegovo dikcijo.

Profesor Cammarata trdi v svojem govoru, da so s predpisi 99. in 100. člena versajske mirovne pogodbe z dne 28. junija 1919 hoteli «na kateri koli način» odtegniti določene predele iz suverenosti Nemčije. Res se je Nemčija v obeh členih odpovedala vsem pravicam in pravnim naslovom nad določenimi predeli (Memel, Gdansk) v korist poglavitnih zavezniških in pridruženih sil. Vendar je treba navesti, v tej zvezi tudi 102. člen, ki z njim so se poglavitne zavezniške in pridružene sile zavezale, da ustanovijo Svobodno mesto Gdansk v mejah, določenih v 100. členu, in da bo to mesto nato postavljeno pod varstvo Zveze narodov.

Uporaba prihodnjega časa v tem stavku je razumljiva, ker Zveza narodov ob času sestavljanja versajske mirovne pogodbe še ni bila ustanovljena. Nasprotno pa je ob času se-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Kardeljev govor na 8. zasedanju Zvezne ljudske skupščine

Tržaško vprašanje se mora rešiti sporazumno s FLRJ

v interesu Jugoslavije in Italije ter v interesu miru v tem delu sveta - Govori: Borisa Kidriča, Aleksandra Rankovića, Ivana Gošnjaka, Franca Leskoška, Vase Cubrilovića in Svetozarja Vukmanovića

BEOGRAD, 27. — Na včerajšnji in današnji seji osmega rednega zasedanja Zvezne ljudske skupščine so poleg namestnika finančnega ministra Milentija Popoviča govorili še: BORIS KIDRIC (včeraj), predsednik gospodarske in planske komisije, EDVARD KARDELJ, podpredsednik vlade in zunanji minister, ALEKSANDER RANKOVIC, podpredsednik vlade in minister za notranje zadeve, general IVAN GOSNJAK, FRANC LESKOSEK, minister za težko industrijo, VASA CUBRILOVIC, minister za gozdarstvo, SVETOZAR VUKMANOVIC, minister za rudarstvo. Brez dvoma je izmed vseh govorov najvažnejši govor zunanjega ministra Edvarda Kardelja, ki ga objavljamo v obširnejšem izvlečku.

Med drugim se je tov. KARDELJ dotaknil tudi vprašanja Trsta in dejal:

Kardelj o Trstu in Koroški

«Naša vlada posveča vedno veliko pažnjo temu vprašanju, ki pa ne more biti rešeno drugače kot v sporazumu z Jugoslavijo, v interesu Jugoslavije in Italije in v interesu miru v tem delu sveta».

Glede Slovenske Koroške je govornik poudaril znano stališče vlade FLRJ glede koroškega vprašanja ter dejal, da pomeni stališče štirih velikih diktat.

Glede poostritve političnega terorja in gospodarskega pritiska, ki se izvaja nad koroškimi Slovenci v cilju, da bi jih germanizirali, je Kardelj dejal:

«Po pravici zahtevamo od odgovornih voditeljev Avstrije, da prenehajo s to politiko terorja in germanizacije ter da jamčijo koroškim Slovencem pravice, ki jim gredo kot manjšini».

LR Kitajska

Ko je omenil, da je vlada FLRJ priznala v oktobru t. l. ljudsko republiko Kitajsko, je Kardelj dejal:

«Ne glede na sedanje stališče kitajske vlade proti našemu ljudstvu, smatramo zmago kitajske revolucije in ustanovitev centralne kitajske vlade z Maocetungom na čelu kot zgodovinski dogodek največje važnosti za napredek človeštva».

O Grčiji, Nemčiji in SZ

Glede Grčije je ponovil jugoslovansko tezo, ki je bila obrazložena pred Organizacijo združenih narodov in posebej poudaril, da je eden izmed vzrokov poraza grških partizanov v tem, da so grški kominformistični voditelji aktivno posegli v kampanjo proti Jugoslaviji.

Glede vprašanja Nemčije je Kardelj dejal:

«Jugoslovanska vlada je sklenila, da trenutno ne vzpostavlja uradnih diplomatskih odnosov niti z zapadno Nemčijo niti z vzhodno Nemčijo, temveč da vzpostavi dejanske in zlasti gospodarske odnose z obema deloma Nemčije. V izvajanju takšnega zadržanja izhaja vlada FLRJ s stališča, da je prav tako zapadna Nemčija kot vzhodna sta okupirana država in zaradi tega nista neodvisni. Jugoslovanska vlada smatra, da se bo nemški narod prej ali slej združil v eno neodvisno državo, kajti nemogoče je držati v brezkončnost tako veliko državo v pogojih okupacije in razdvojenosti. Vlada FRLJ je mnenja, da ne more priznati nobene od teh nemških vlad, dokler traja okupacijski režim. Vsekakor pa mora vlada FLRJ upoštevati sedanjo situacijo Nemčije kakor tudi dejstvo, da predstavlja nemško ljudstvo važen politični in gospodarski faktor v Evropi, za katerega sodelovanje se mora naša država zanimati. Zaradi tega je jugoslovanska vlada mnenja, da formalno nepriznavanje ne more predstavljati ovire za dejansko sodelovanje z obema deloma Nemčije v vprašanjih, v katerih sta obe stranki zainteresirani. Hotel bi še pripomniti, da jugoslovanska vlada nikakor ni odgovorna če danes z vzhodno Nemčijo ne obstoja nobena oblika sodelovanja.

Prav tako je Kardelj omenil odnose z Albanijo in jugoslovansko noto vladi Sovjetske zveze, s katero je predložila repatriacijo v Sovjetsko zvezo vseh sovjetskih državljanov, ki živijo v Jugoslaviji, noto, na katero pa vlada Sovjetske zveze ni odgovorila. Dejal je, da bo jugoslovanska vlada storila vse, da bodo njeni predlogi sprejeti. Poudaril je dalje, da v Sovjetski zvezi preganjajo jugoslovanske državljane kakor tudi jugoslovanske manjšine v državah ljudske demokracije.

Govornik je nato poudaril, da se je mednarodni položaj Jugoslavije znatno okrepil in da ne more nobena kleveta preprečiti, da ne bi resnica o Jugoslaviji prišla do veljave na vsem svetu.

Že dolgo časa je očitno, da spor med sovjetskimi voditelji in novo Jugoslavijo ni več spor ideološkega značaja in da se je izpremenil v resno grožnjo za neodvisnost in mir narodov Jugoslavije. Tako je ta konflikt našel svoje določeno mesto v mednarodnih političnih odnosih in ni več zgolj osamljen primer samo sovjetsko-jugoslovanskih odnosov. Protijugoslovansko delovanje sovjetske vlade in kominformističnih držav je torej zadalo hud udarec silam miru v svetu, ker je napadalno delovanje teh držav v protislovju z njihovimi izjavami v prid miru. Nesoglasje med dejanji in besedami se je torej pri teh državah očitno pokazalo».

Kardelj je nato dodal, da je jugoslovanska delegacija na šestem zasedanju generalne skupščine OZN že obrazložila omenjena dejstva, v kolikor «mi v OZN gledamo tribuno človeštva ki, kljub vsem njenim pomanjkljivostim, predstavlja mogočno oviro težnjam za novo vojno».

Kardelj je omenil tudi kredite, ki jih je Jugoslavija v toku letošnjega leta prejela, zlasti tiste od Import-eksport banke in Mednarodnega denarnega fonda. Pri tem je zavrnil obtožbe Kominforma, češ da je zaradi teh posojil Jugoslavija postala odvisna od ZDA in Velike Britanije; posojila so bila dana šele ob koncu leta, ko je Jugoslavija že dokazala, da s svojimi lastnimi sredstvi lahko premaga ekonomsko blokado. «Brez dvoma so se naši odnosi z ZDA, Veliko Britanijo, Francijo in mnogimi drugimi državami izboljšali, — je dejal Kardelj. — V normalnih odnosih Jugoslavije z zapadnimi državami pa ni ničesar, kar bi moglo biti naperjeno proti kateri koli državi, ničesar, kar bi dopuščalo vmešavanja v naše notranje zadeve ali kar bi dopuščalo vplivanje na temelje naše zunanje politike.

«Jugoslavija», je dejal Kardelj «je vedno pripravljena vzpostaviti normalne odnose s Sovjetsko zvezo in z državami pod njenim vplivom, pod pogojem, da slonijo na podlagi enakopravnosti in spoštovanju jugoslovanske suverenosti. Jugoslavija ni bila nikdar in nikadar ne bo orodje politike, ki ne bi bila njena politika».

Jugoslavija ne pripada nobenemu bloku, nikogar ne ogroža in zaradi tega ne more biti uvrščena v imperialistični tabor. Jugoslovanska vlada ni sklenila nikakršnih tajnih sporazumov in jih tudi ne namerava sklepati».

NADALJEVANJE PROCESA PROTI JAPONSKIM VOJNIM ZLOČINCEM

Proces odkriva grozodejstva ki sličijo onim v Majdanku in Oswieczimu

PARIZ, 27. — Moskovski radio javlja, da je na procesu proti japonskim vojnim zločincem obtoženec Karasava na včerajšnjem zaslišanju podrobno govoril o poizkusih nad ujetniki. Da ugotovijo učinkovanje bakterij kuge in kolere, so ujetnike privezali k železnim drogom in v bližini njih so eksplodirali na poseben način izdelano bombo. Mnogo ljudi je bilo okuženih in so v zaporih umrli. Obtoženec je zdravnik bakterologije in je voditelj poizkusne sekcije.

Obtoženec Yemada Otozoo je bil od decembra 1938 do oktobra 1939 poveljnik japonskih okupacijskih sil v srednji Kitajski. Leta 1944 je bil poveljnik glavne inšpekcije za vežbanje japonske vojske in nato član vrhovnega vojaškega sveta. Bil je vrhovni revizor priprav za bakteriološko vojno, ko je poveljeval vojski v Kwantungu od julija 1944 do kapitulacije.

Yamada je izjavil, da sta mu generala Kajizsuka in Tokahaani, ki sta sedaj med obtoženci, predložila poročila o napredovanju dela na področju bakteriološke vojne. Izjavil je tudi, da je prepričan, da je proizvodnja njegove edinice zadostovala za množično uporabo bakteriološkega orožja.

Yamada je tudi izjavil, da je bilo bakteriološko orožje predvsem namenjeno proti Sovjetski zvezi, mongolski republiki in Kitajski, predvidevala pa se je njegova uporaba tudi proti Veliki Britaniji in ZDA. Obtoženec je nato dejal, da je glavni štab vojske v Kvantungu prejel marca 1945 nalog japonskega vojnega ministrstva, naj poveča proizvodnjo bakteriološkega orožja, in da je temu primerno podvzel ukrepe.

Končno je Yamada izjavil, da je samo nagla ofenziva sovjetske vojske preprečila široko uporabo bakteriološkega orožja.

Moskovski radio je danes oddajal članek «Pravde», ki pravi, da so se na procesu proti japonskim vojnim zločincem samo delno pokazala grozodejstva, ki so jih izvršili in pripravljali japonski vojaki. Američani, ki so naklonjeni orožju za množično uničevanje, so napravili vse mogoče, da zmanjšajo krivdo japonskih vojnih zločincev. Obtožnica in izpovedi prič na procesu v Habarovsku so ovrgli glavne akute v igri zagovornikov japonskega militarizma. Predloženi dokumenti na procesu potrjujejo nečloveško naravo japonskih zločinskih vojnih načrtov, ki se dajo primerjati samo z grozodejstvi, ki so jih izvršili nacisti v Majdanku in Oswieczimu.

Položaj v Siriji še vedno zamolan

DAMASK, 27. — Sirijska ustavodajna skupščina je soglasno zavrnila ostavko predsednika Atassija. Zdi se, da bo državni predsednik pooblastil Khaleda Elazema za sestavo nove vlade.

Iz Kaira pa javljajo, da namerava sirijska vojska uradno pozvati bivšega predsednika republike El Kuatly-ja, ki je sedaj v Aleksandriji, naj se vrne v Damask.

List «Al Mihsri» piše, da bi morda edino povratek predsednika, ki ga je bil odstavil ob državnem udaru 30. marca Husni El Zaim, pripomogel k rešitvi sedanjega položaja. Neki drugi egiptski list pa zahteva vzpostavitev prejšnjega parlamenta in prejšnje ustave in pravi, da je treba sedanji parlament razpustiti.

Stavka prevozništva v Rimu

RIM, 27. — Koordinacijski odbor sindikatov kolektivnih transportov je sklenil, da jutri prekine v Rimu delo od 10 da 12, da podpre zahteve za izboljšanje urnikov in nekaterih dodatkov.

Govor B. Kidriča

V svojem govoru je predsednik Zvezne planske komisije BORIS KIDRIC med drugim podal zgodovino gospodarskih odnosov med Jugoslavijo in kominformističnimi deželami pred blokado. V letu 1948 so te države bile udeležene v jugoslovanskem izvozu s 43,3 odst. in so uvažale v Jugoslavijo v glavnem nafto in ves potrebni koks, dve tretjini bombaža, tri četrtine valjanega železa ter dober del surovin in polproizvodov kemijske industrije. Uvoz iz Jugoslavije je bil z 90 odst. usmerjen v te države. Dolgoročne investicije z njimi so znašale čez 20 milijard dinarjev in so dosegle do razkola komaj 815,500.000 dinarjev. Te številke dokazujejo, da so kominformisti hoteli na silo onemogočiti izvedbo petletke in izgradnjo socializma

Nato je Kidrič govoril o glavnih rezultatih gospodarskega razvoja Jugoslavije v letu 1949:

V industrijski produkciji je bilo doseženo 82 odst. predvidene proizvodnje po petletnem načrtu kot je bilo določeno ob začetku leta ne upoštevajoč lesne industrije. Po nepopolnih podatkih planske komisije znašajo zvezne in republiške investicije čez 60 milijard dinarjev, kar znaša 17 milijard več kot pa leta 1948, ko je Jugoslavija uživala tako imenovano «pomoč». Poleg tega je bilo 14 milijard investirano za vojno industrijo.

Vrednost kmetijske produkcije se je povečala od lani za 6 odst. in dosega 92 odst. predvidene vrednosti po petletnem planu za leto 1951. Socialistični sektor kmetijstva zajema 2,276.000 ha v primeri z 805.000 ha lani.

Delovno ljudstvo je prejelo letos za 15 odst. večjo množino industrijskih predmetov več kot lani. Lani je bilo na primer na razpolago za tekočo potrošnjo 11,900.000 parov obutve letos pa 15,500.000 parov ne upoštevajoč armade in železničarjev. Edino tekstila je bilo dobavljeno za 5 odst. manj kot lani ker ČSR, Madžarska in Poljska obljubljenih produktov niso dobavile kot bi bile morale, a po drugi strani je bilo težavno nabaviti potrebne surovine.

Metalurških predmetov je bilo za tekočo potrošnjo razdeljeno 96 odst. več kot lani. Proizvodnja tobaka se je povečala za 4.000 ton, zmanjšala pa se je potrošnja premoga za 28 odst. zaradi pomanjkanja delovne sile in izostalih mehaničnih nabavk. Proizvedeno je bilo 17.000 ton petroleja več kot lani. Osnovni rezultati ekonomskega razvoja za leto 1949 dozujejo, da se je Jugoslavija okrepila ne samo na političnem polju, temveč tudi na gospodarskem.

Podpredsednik vlade in notranji minister ALEKSANDER RANKOVIC je govoril o kominformistični gonji proti Upravi državne varnosti in tako zvanih «janičarjih» in «rankovicevih rabljih», dalje o kriminaliteti, o ostankih ustašev in četnikov ter o izseljevanju Židov v Izrael. Njegov govor bomo objavili v obširnem izvlečku jutri.

Govoril je nato pomočnik ministra za narodno obrambo generallajtnant IVAN GOSNJAK. Povedal je, da znaša proračun za narodno obrambo 28.800 milijonov dinarjev ter je za 3,800 milijonov večji od lani zaradi pospešenja povečanja jugoslovanske vojne industrije. Tudi njegov govor bomo obširneje objavili jutri.

Minister za težko industrijo FRANC LESKOŠEK je poudaril, da je FLRJ plačala Madžarski 416 milijonov dinarjev za nabave potrebne industrije aluminija in bakra, Madžarska pa je od tega ostala dolžna 257 milijonov dinarjev. Nato je govoril o novih industrijskih podjetjih, ki so začela obratovati letos, med katerimi: visoke peči v Sisku, valjarna na Jesenicah, peči v Zenici, livarna v Nišu in tri Siemens-Martinove peči v raznih krajih države. Letos je bilo izdelanih 50 raznih predmetov, ki jih Jugoslavija do sedaj ni proizvajala kot na pr specialno jeklo, tovorni avtomobili in traktorji, pnevmatična kladiva, motorji na zračno ohlajevanje, kroglični ležaji in razni poljedelski stroji. Izvedba plana znaša 96.8 odst.

Minister za gozdarstvo VASA CUBRILOVIC je povedal da je lesna industrija presegla plan za 33 odst. predvidene produkcije za leto 1951. Pogozdeno je bilo 47.000 ha terena, kar pomeni več kot se je pogozdilo prej v 23 letih; na ta način bo petletni plan za obnovo gozdov uresničen v treh letih. Pri pogozdovanju so doprinesli člani Ljudske fronte 2,368.000 prostovoljnih ur v vrednosti 236 milijonov dinarjev.

SVETOZAR VUKMANOVIC, minister za rudarstvo je med drugim povedal, da se je produktivnost premogovnikov povečala za 10 odst., produkcija neželeznih kovin pa za 11 odst., nafte za 130 odst. Po letu 1950 bo Jugoslavija lahko sama proizvajala vse strateške surovine, ki jih rudarska industrija lahko dobavlja razen kositra.

USTANOVITEV ZD INDONEZIJE je v korist ameriških interesov

Včeraj so izvršili prenos suverenosti na novo državo - Indonezijsko ljudstvo pa ne priznava haškega sporazuma in se upira reakcionarni politiki skupine Hatta-Soekarno

BATAVIJA, 27. — Danes zjutraj so tako v Bataviji kakor v Amsterdamu bile ceremonije za prenos holandske suverenosti na Združene države Indonezije, ki štejejo 72 milijonov prebivalcev. V Bataviji so protokol, ki daje «neodvisnost» Indoneziji, podpisali holanski visoki komisar Lovink in sultan Djokjakarte Hamengku Buwono, ki je minister za obrambo in začasni ministrski predsednik Indonezije. Po govoru Lovinka in sultana so prečitali holandski kraljevi ukaz, ki daje neodvisnost Indoneziji ter indonezijski predsedniški ukaz. Nato so s palače bivših guvernerjev sneli holandsko zastavo in dvignili indonezijsko belo-rdečo zastavo. Predsednik Soekarno bo prispel jutri zjutraj v Batavijo s posebnim letalom iz Djokjakarte.

V Amsterdamu je bila ceremonija v navzočnosti kraljice, ki je predala holansko suverenost indonezijski delegaciji, ki ji je predsedoval vladni predsednik in zunanji minister nove republike Mohamed Hatta. dogovor med Indonezijo in Nizozemsko od 2. novembra, akt o predaji suverenosti in akt, ki ustanavlja holandsko-indonezijsko unijo, na čelu katere je holandska kraljica.

Indonezijsko vprašanje, ki je bilo na dnevnem redu glavne skupščine OZN, je bilo črtano z dnevnega reda. Večina je na četrtem zasedanju glavne skupščine pozdravila haški sporazum kot rešitev tega vprašanja. Na podlagi tega sporazuma se namesto dosedanje indonezijske republike ustanavljajo Združene države Indonezije, ki pa bodo glede glavnih vprašanj zunanje politične dejavnosti in zunanjih trgovinskih zvez še vedno odvisne od Nizozemske, kateri je Indonezija pripadala kot kolonialna posest od 17. stoletja. Zaradi tega se je cela vrsta delegacij, med katerimi tudi jugoslovanska delegacija, vzdržala glasovanja o tem vprašanju, ker smatrajo, da kljub temu, da ustanovitev ZD Indonezije predstavlja korak naprej v primerih s prejšnjim Ti so podpisali akt, ki potrjuje stanjem, haški sklepi ne jamčijo popolne neodvisnosti in suverenosti ZD Indonezije.

V istem času so se razgovori med holandskimi predstavniki in pristaši reakcionarne skupine Hatta-Soekarno zaključili. Bivši predsednik indonezijske republike, ki so ga bili Nizozemci pred enim letom zaprli, ko so zasedli republikansko prestolnico Djokjakarto, je izdal ukaz, s katerim se spolnjuje indonezijski parlament z novimi člani, predvsem s člani buržoaznih strank. Tako razširjeni parlament je nato odobril haški sporazum o ZD Indoneziji (proti kateremu so glasovali komunistični poslanci in del socialistične skupine) in je izbral Soekarna za prvega predsednika nove države. Hatta, ki je imel važno vlogo pri sklenitvi sporazuma, pa je bil imenovan za predsednika vlade. V enem svojih prvih izjav je Sukarno potrdil, da bodo enote holandske kolonialne vojske, ki se ne bodo umaknile iz Indonezije, postala sestavni del vojske ZD Indonezije. Takoj po proglasitvi nove države je bila podpisana ustava ZD Indonezije in postavljen holanski visoki komisar za Indonezijo.

Dejanski položaj v Indoneziji pa nikakor ne kaže na pomirjenje. Število zaprtih rodoljubov na Javi in Sumatri znaša več deset tisočev. Ravno tako se nadaljujejo borbe med partizanskimi odredi z ene strani ter Holandci in republikansko Hattovo vojsko z druge strani, kakor tudi med raznimi edinicami republikanske vojske, ki podpirajo ali pa se upirajo politiki skupine Hatta-Soekarno, kakor na primer na vzhodni Javi. V zadnjem času so bile posebno ostre borbe v pokrajinah Surabaja in Malanga na Javi, kjer se za tamkajšnji kavčuk, petrolej in baker posebno zanimajo predstavniki raznih ameriških družb. Kakor je znano, je eden od naprednih poslancev med debato v indonezijskem parlamentu izjavil da so sklepi haške konference nova oblika kolonizacije. Razlika je samo v tem, da postaja Indonezija sedaj kolonialno posestvo Američanov.

Zunanje ministrstvo ZDA javlja, da bodo ZDA v 24 urah formalno priznale Združene države Indonezije. Tudi britansko zunanje ministrstvo javlja, da je Velika Britanija priznala novo indonezijsko državo. Dalje so napovedale priznanje Indija, Kanada, Filipini in Južna Afrika.

Nove težkoče za Bidaultovo vlado

Danes bo skupščina verjetno zopet glasovala o zaupnici vladi - 420 milijard za vojaške izdatke Pripravlja se diskusija o položaju v Indokini

PARIZ, 27. — Narodna skupščina, ki je v soboto s 6 glasovi večine sklenila, da se razpravlja o vladnem osnutku proračuna namesto o osnutku, ki ga je bila pripravila finančna komisija, je včeraj izglasovala dve tretjini proračuna, t. j. 2300 milijard, in sicer nad 1000 milijard civilnih izdatkov in 420 milijard vojaških izdatkov. Glede teh je skupščina zavrnila predlog komunistov za znižanje vojaških kreditov za 200 milijard, oziroma 125 milijard. Med diskusijo je minister za prekomorska posestva izjavil, da bo skupščina v kratkem začela veliko debato o položaju v Indokini.

Debata se je nadaljevala danes zjutraj in popoldne in do sedaj so glasovali o onih členih, kjer je bil sporazum lažji. Se dve težki preizkušnji čakata Bidaultovo vlado. Pred skupščino bo vlada postavila vprašanje zaupnice, ko bo šlo za odobritev novih davkov, ki jih finančna komisija po večtedenski diskusiji ni sprejela. O zaupnici bodo verjetno glasovali v četrtek. Druga težka preizkušnja pa čaka vlado v republiškem svetu, ki mora s svoje strani preučiti proračun. Republiški svet namreč nasprotuje tudi izglasovanju novih davkov. Na težkoče bo vlada naletela tudi glede trajanja debate, kajti republiški svet želi o proračunu razpravljati vsaj 10 dni in tako se debata ne bo mogla zaključiti pred koncem leta in bo nastala potreba, da se glasuje o dvanajstinah, če ne bo uspelo fiktivno podaljšati zaključka leta, ki pa se po dosedanji tradiciji lahko podaljša samo do 4. januarja.

Danes je v skupščini prišlo do živahnega incidenta. Vladni predsednik Bidault je zahteval naj se prekine govor nekega komunističnega poslanca, toda odvzeta mu je bila beseda. Tedaj je Bidault v spremstvu ministrov in vladnih komisarjev zapustil dvorano.

Nekateri radikalci so včeraj obrnili hrbet vladi in zato je verjetno, da bo večina 6 glasov pri jutrišnjem glasovanju o zaupnici še manjša. Nekateri opazovalci zatrjujejo, da je usoda vladnega proračuna v rokah nekaterih radikalnih poslancev.

Bevin na konferenco Commonwealtha v Colombo

LONDON, 27. — AFP poroča, da je Bevin odpotoval danes zjutraj v Pariz in Rim. Namenjen je na konferenco britanskega Commonwealtha, ki prične 9. januarja 1950 v Colombo (Ceylon). Spremljata ga zdravnik in tajnik, ker je imel še v soboto srčni napad.

V sredo bo v Rimu, kjer se bo vkrcal na letalo proti Suezu, od tam pa odpluje v Colombo na neki križarki. Ostali člani delegacije so: Noel Baker, minister za kolonije, Roger Makin, šef gospodarskega oddelka zun. ministrstva in Benning, šef oddelka za vzhodne zadeve.

Zakasnitev dobav v okviru PAM-a

WASHINGTON, 27. — Ameriški uradni krogi so mnenja, da se bo pošiljanje vojaškega materiala za oborožitev držav atlantskega pakta začelo šele prve dni februarja t. j. en mesec bolj pozno, kakor je bilo določeno. Poudarjajo, da je zakasnitev pripisati v veliki meri dolgim angleško-ameriškim pogajanjem za sklenitev dvostranske pogodbe. Vendar računajo, da se bodo pogajanja z Veliko Britanijo glede dokončnega besedila dogovora začela v nekaj dneh.

Kratke vesti

KARTUM, 27. — Med nevihto na Rdečem morju se je potopila neka sudanska ladja. 18 oseb je utonilo; le devet so jih utegnili poteguiti iz vode blizu pristanišča Port Sudan.

•

NEW YORK, 27. — Sindikalna organizacija AFL namerava zahtevati novo povišanje mezd, in sicer 10 cents na uro.

•

LONDON, 27. — Silen požar je danes zjutraj popolnoma uničil tovarno kakaa družbe «British Cocoa Mills Ltd.» v Hooku. Tri nadstropja so se zrušila in uničeni so bili novi stroji ter velika količina blaga.

•

VATIKAN, 27. — Papež je danes sprejel osebnega predstavnika predsednika Trumana v Vatikanu Myrona Taylorja.

•

RIM, 27. — V Palermu je umrl bivši finančni minister in bivši predsednik Zavoda za zunanjo trgovino Guido Jung.

•

DUNAJ, 27. — Avstrijske tovarne «Wiener Radiowerke», ki so najvažnejše za izdelovanje posameznih komadov radijskih aparatov, so bile popolnoma uničene zaradi požara, ki je izbruhnil danes zjutraj.

•

MEKSIKO, 27. — Baje so odkrili rudnik, ki vsebuje uran, zlato, srebro in dragulje, in sicer v državi Guerrero, južno od Meksika.

Francoski protest v Varšavi

VARŠAVA 27. — Francoski veleposlanik Jean Baelen je danes protestiral pri poljskem ministru za zunanje zadeve Wierblowskemu proti obsodbi francoskih državljanov v Wroclavu ter zahteval izpustitev obtožencev na svobodo. Predstavnik poljske vlade je ta protest zavrnil in obtožil francoske oblasti, da se vmešavajo v poljske notranje zadeve.

Dr. Bebler prispel v New York

NEW YORK, 27. — Jugoslovanski predstavnik v Varnostnem svetu OZN dr. Aleš Bebler je prišel v New York s parnikom «Queen Elisabeth». Ob prihodu sta ga pozdravili namestnik ministra za zunanje zadeve FLRJ dr. Joža Vilfan in člani stalne misije FLRJ pri OZN.

Trade Unions vztrajajo na blokiranju mezd

Vlada pa zahteva povišanje delovnega časa v industriji in hoče prevaliti bremena na rame delavstva

LONDON 27. — V obširnem dokumentu ki so ga objavili danes in ki so ga poslali vsem angleškim sindikatom za izredno konferenco, ki naj bi bila 12. januarja v Londonu, naglaša glavni svet «Trade Unionov» ponovno, da je «brezpogojno blokiranje mezd edina gospodarska politika, ki lahko prepreči deflacijo, brezposelnost in znižanje mezd in ki lahko omogoči ohranjanje socialnih prednosti ki jih je prinesel laburistični poizkus». Glavni svet «Trade Unionov» je mnenja, da bi blokiranje mezd moralo ostati v veljavi eno leto.

Milijoni članov sindikatov v ladjedelniških, strojnih in gradbenih delavcev, železničarjev, transportnih delavcev vztrajajo pri svojih zahtevah za povišanje mezd. Delavci vkljub sklenu «Trade Unionov», da sprejemajo zamrznjenje mezd za leto 1950, vztrajno odklanjajo ta sklep Zveza ladjedelniških in strojnih delavcev pravi, da so dobički lastnikov ladjedelnic dovolj veliki da lahko povišajo mezde svojim delavcem ne da bi bilo pri tem potrebno zvišanje cen potrošnikom

Nedavno pa je minister za delo Isacs zahteval povečanje delovnega časa v industriji. Vlada hoče torej poleg blokiranja delavskih mezd izvesti sedaj tudi podaljšanje delovnega časa, da bi dosegla povečanje proizvodnje, pri tem pa vse breme ponovno prevaliti na rame delavskega razreda. Ker zastopniki sindikatov niso hoteli sprejeti tega vladnega krepa, je bilo sklenjeno, da bodo prepustili to vprašanje posameznim industrijam, kjer ga bodo rešili na posebnih pogajanjih.

Tisk pravi v svojih komentarjih, da bo vlada verjetno s silo skušala izvesti sprejetje tega ukrepa, predvsem za delavce v nacionaliziranih industrijah.

„Hermann Goering Werke" ne bodo demontirali

HANNOVER, 27. — Ministrski predsednik Zahodne Nemčije Adenauer je poslal predsedniku saških sindikatov izjavo, v kateri sporoča, da je storila vlada vse ukrepe, da se ustavi razstavljanje jeklarn, nekdaj imenovanih «Hermann Goering Werke» v Watenstedt Salzgittru. Britanske oblasti so mislile odpeljati od tam eno visoko peč.

TRŽAŠKI DNEVNIK

SUVERENOST
Svobodnega tržaškega ozemlja

(Nadaljevanje s 1. strani)

stavljanja mirovne pogodbe z Italijo iz leta 1947 Organizacija združenih narodov že obstajala (od leta 1945 dalje), zaradi česar je za Varnostni svet Združenih narodov nastala dolžnost zagotoviti celovitost in neodvisnost Svobodnega tržaškega ozemlja že 15. septembra 1947, ko je ta mirovna pogodba stopila v veljavo. Tudi v pogledu teh konkretnih kompetenc Varnostnega sveta Združenih narodov kaže formulacija 21. člena mirovne pogodbe z Italijo na namen pogodbenih strank, da se predel, ki tvori Svobodno tržaško ozemlje, takoj in brez vsakega pridržka odtegne iz suverenosti Italije.

3. Sedanji meddržavnopravni položaj Svobodnega tržaškega ozemlja

Od 15. septembra 1947, ko je Svobodno tržaško ozemlje ustanovljeno in priznano, a ko je prenehala suverenost Italije nad tem predelom, od tega dneva dalje se ta nova država tako v angloameriški kot v jugoslovanski coni upravlja v skladu s predpisi Instrumenta o začasnem režimu, kot to določa izrečno tretji odstavek 21. člena. Ze veljava in aplikacija tega Instrumenta dokazujeta, da je suverenost Italije nad predelom, ki tvori Svobodno tržaško ozemlje, prenehala.

Uprava po Instrumentu o začasnem režimu se bo vršila vse dotlej, dokler, kot predpisuje drugi stavek tretjega odstavka 21. člena, Varnostni svet Združenih narodov ne določi dneva, ko naj se začne aplicirati (izvajati) Stalni statut Svobodnega tržaškega ozemlja. Počenši s tem dnevom bo Svobodno tržaško ozemlje upravljano po določbah Stalnega statuta. Iz dejstva, da guverner še ni imenovan in da se Stalni statut še ne izvaja, se torej ne sme sklepati, da se Svobodno tržaško ozemlje ni ustanovilo in da suverenost Italije nad tem predelom ni prenehala.

Sicer izhaja iz sejnih zapisnikov Varnostnega sveta Združenih narodov, da so na sestankih štirih zunanjih ministrov v decembru 1946 stremili za tem, naj bi prvi guverner nastopil funkcije v novi državi na isti dan, ko bi mirovna pogodba z Italijo stopila v veljavo. Vendar, kot znano, se niso sporazumeli o osebi prvega guvernerja. Kljub temu pa so štiri vodilne velesile (Združene države Amerike, Francija, Združeno kraljestvo Velike Britanije in Severne Irske, Zveza sovjetskih socialističnih republik) pozneje deponirale svoje ratifikacijske listine o mirovni pogodbi z Italijo in s tem povzročile, da je na dan 15. septembra 1947 ta mirovna pogodba stopila v veljavo, se hkrati ustanovilo Svobodno tržaško ozemlje in prenehala suverenost Italije nad tem predelom.

Tako imenovana tripartitna izjava Združenih držav Amerike, Francije ter Združenega kraljestva Velike Britanije in Severne Irske z dne 20. marca 1948 nima vpliva na veljavnost sedanjega meddržavnopravnega položaja Svobodnega tržaškega ozemlja. Poldrugo leto potem, ko je bilo ustanovljeno Svobodno tržaško ozemlje in je prenehala suverenost Italije nad tem predelom, so navedene tri velesile podale omenjeno izjavo, iz katere izhaja, da so te tri velesile tedaj (20. marca 1948) bile mnenja, naj bi se veljavni meddržavnopravni položaj Svobodnega tržaškega ozemlja spremenil. Toda dokler se določbe mirovne pogodbe z Italijo, nanašajoče se na Svobodno tržaško ozemlje, ne spremenijo na način, ki velja za vsako meddržavno pogodbo, veljajo tudi za vse zavezniške in pridružene sile, ki so to pogodbo podpisale in ratificirale. Pacta sunt servanda ‚pogodbe je treba spoštovati. Drugače bi to pomenilo, da more mirovno pogodbo z Italijo spremeniti enostranska izjava treh izmed 21 držav, vezanih po tej pogodbi.

Vse države pogodbenice (torej tudi omenjene tri velesile, ki so podale tako imenovano tripartitno izjavo), so že izrečno priznale Svobodno tržaško ozemlje, kot je razvidno iz zgoraj navedenega drugega stavka prvega odstavka 21. člena. Te tri velesile so tudi stalne članice Varnostnega sveta Združenih narodov, torej organa, ki ima po drugem stavku prvega odstavka 21. člena dolžnost, da zagotovi celovitost in neodvisnost Svobodnega tržaškega ozemlja.

V podporo mnenja, da je z mirovno pogodbo z Italijo bilo ustanovljeno Svobodno tržaško ozemlje kot nova država in da je istočasno prenehala suverenost Italije nad tem predelom, bi mogel navesti številne izjave držav članic Varnostnega sveta Združenih narodov, ko so razpravljale o vprašanju imenovanja prvega guvernerja. Navesti bi mogel tudi citate iz inozemske strokovne literature. Tu ni prostora za to. Naj poudarim le to, da nikjer nisem ugotovil, da bi kdo navedel pogoj, ki ga je postavil profesor Cammarata za prenehanje suverenosti Italije nad predelom, ki tvori Svobodno tržaško ozemlje.

IVAN TOMŠIC

Dedek Mraz bo jutri pričel
z obdarovanjem otrok za novoletno jelko

Jutri bo Dedek Mraz pričel obdarovati naše malčke, ki ga že tako težko pričakujejo, saj je že preteklo leto dni, odkar jih je zadnjič obiskal. Dedek bo verjetno pripeljal v nekatere kraje s seboj tudi lutkovno gledališče.

Svoj „posel" bo izvševal v spodaj omenjenih krajih in ob omenjeni uri:

29. t. m.

v Nabrežini ob 14. uri; v Sempolaju ob 14. uri; v Dolini ob 17. uri; v Ricmanjih ob 14. uri; na Proseku ob 18. uri; v Bazovici ob 20. uri; v Sv. Križu ob 18. uri; v Borštu ob 15. uri; v Plavjah ob 19. uri.

30. t. m.

Skedenj ob 14. uri; Stadion «1. maj» ob 14. uri za II. rajon (Sv. Vid ob 20. uri pri Sv. Vidu); ob 14. uri za II. rajon (Sv. Vid ob 20. uri pri Sv. Vidu); Barkovlje ob 14. uri; Magdalena ob 17. uri; Stadion «1. maj» ob 17. uri za I. rajon; Občine ob 18. uri; Devin ob 14. uri; Vižovlje ob 17. uri.

31. t. m.

Veliki Repen ob 14. uri; Trebče ob 17. uri; Saležob 14. uri; Gabrovec ob 17. uri; Padriče ob 20. uri.

December ali gruden je tisti mesec, ko pritisne zima, ko se leto nagne in sonce oslabi. Ali življenje v naravi ne zamre. Dedek Mraz je dobrodelno bitje, ki da lisici gostejši kožuh, pošlje medveda v brlog, pokrije ozimino z belo odejo in oskrbi gozdu bel plašč, kakršnega nosi tudi sam.

Naši dedje so častili naravo tudi v tem grudastem mesecu, ko zemlja rada zamrzne, ko njene kali zadremljejo, da se odpočijejo do spomladi in da takrat še čvrsteje zabrstijo. Posebno konec leta je bil združen z daritvami in pesmimi na čast mlademu soncu, ki se z najnižjega kroga na nebu začne vračati više in više.

Kjer so naši dedje trčili ob sosedna ljudstva, so pri njih spoznali podobne navade, pri Nemcih Miklavža in božička, pri Italijanih jaselce in Befano. Pri nas v Trstu, kjer se ljudstva mešajo, se mešajo tudi navade, kakor kaže miklavževanje, božičevanje, silvestrovanje in o sv. Treh kraljih bejanovanje.

Nam Slovencem se je zadnja leta prikupil Dedek Mraz z novoletno jelko. To večno zeleno, večno mlado drevo je po slovenskih gozdovih zelo razširjeno in sega poleg bora na Kras in do morja. V središču Slovenije, v beli Ljubljani, je veliki trg ves poln novoletnih jelk. Na trgu se zberejo otroci in Dedek Mraz jim deli darove.

Zima je že taka, da se je treba topleje oblačiti in skrbeti za hrano tudi v času, ko narava počiva in ne daje plodov. V velikem mestu, kakršno je naše, pritisne rada še brezposelnost in marsikateri oče ostane brez zaslužka, marsikatera mati ima kopo otrok, a ne more kupiti vsakemu tople obleke in zadostne hrane.

Na take družine misli Dedek Mraz. On navdihne dobra srca tistim, ki imajo kaj več, da se spomnijo otrok, ki prezebajo in stradajo v mrzlih prostorih, da darujejo za novoletno jelko in pomagajo pripraviti darove, ki jih Dedek Mraz nato razdeli.

Letos se mu je pridružila tudi Snegulčica, ki je šla z vsem dvorom, z živalmi in škratki igrat na velik oder, da bi narasel kup denarja za darove pod novoletno jelko.

In glejte, darovi so se namnožili pod lepim, večno mladim drevesom. In bliža se Dedek Mraz, da jih razdeli pridnim in potrebnim otrokom. Dedek Mraz pozna potrebe velikega mesta, pozna ubožne družine s prezebajočimi in lačnimi otroki. On ve, da so v takih mestih družabne krivice še zelo velike, ker nekateri samo grabijo in kopičijo ali zapravljajo za nepotrebne užitke. Tu in tam zapirajo delavnice in tvornice in delavce prav v zimskem času odslavljajo in puščajo brez kruha. Dedek Mraz pozna kapitaliste in proletarce in skuša zmanjšati družabne krivice in pomagati vsem otrokom do tega, kar jim je potrebno za življenje.

Novoletna jelka spada k najlepšim običajem. Nabiranje za novoletno jelko je plemenita dobrodelnost. Ta običaj nas druži z našimi rojaki. Zato je prav, da se ga držimo in da vsako leto darujemo vsak po svojih močeh za ta plemeniti namen.

A. B.

SEJA OBČINSKEGA SVETA

Svetovalec Slataper (BI) vabi kominformiste v italijansko družino

Občinski svet je odobril predlog, da najame ACEGAT posojilo v višini dve in pol milijarde lir

Sinoči se je seja začela z običajno pesmijo. Nekaj odbornikov je napovedalo, da bo občinski odbor na prihodnji seji v četrtek predložil svetu v odobritev celo vrsto sklepov. Teh sklepov je nekaj desetin. Občinskim svetnikom so ti sklepi na vpogled od danes zjutraj naprej.

Edina važna zadeva, o kateri so sinoči razpravljali, je bil predlog občinskega odbora, da najame Acegat posojilo v višini 2 in pol milijarde lir. Natančneje o tem posojilu so se svetovalci seznanili že na prejšnjih sejah, ko so razpravljali o Acegatovem proračunu. Odbornik Bonetti je še enkrat ponovil pogoje tega posojila in pa dela, katera nameravajo izvršiti z denarjem tega posojila. Posojilo je vračljivo v 30 letih, obresti pa so 3odstotne. Vračati ga bodo začeli dve leti po izvršenih delih s pomočjo kreditov posojila. Ker bodo ta dela končana 1952, bodo začeli vračati posojilo šele 1954. leta. Predvideno je, da bo Acegat imel 137 milijonov lir čistih dohodkov, potem ko bodo s tem posojilom izboljšali električno, vodovodno in tramvajsko omrežje ter zgradili nove naprave za pridelavo svetilnega plina, tako da ne bo Acegat glede dobave plina več popolnoma odvisen od Ilve. Za posojilo so z različnimi priporočili glasovali vsi prisotni svetovalci vseh strank.

Pred glasovanjem o posojilu so se oglasili k besedi odborniki iz vrst opozicije. Ti so zahtevali pojasnila o odnosih, ki izvirajo iz pogodbe sklenjene med tržaško občino in Ilvo glede dobave plina. Govorili so tudi o potrebi, da bi se za povečanje tujskega prometa povezalo mesto z riviero v Sesljanu in Devinu. Prav tako je padel predlog, da bi s krediti tega proračuna uvedli suhozemsko zvezo z Miljami.

Ostali del seje pa je bil posvečen razpravi o proračunu. K besedi se je oglasil najprvo vidalijevec Braun. Predvsem se je govornik dotaknil vprašanja Acegata, občinske knjižnice in o potrebi kopališča v Barkovljah. Govor pa je zvenel kot navadno čebljanje brez vsake logike, posebno pa v primeru s stališčem, ki ga je njegova skupina zavzela na razpravi o Acegatovem proračunu. Zanimiv je bil Slataper (Blocco Italiano). Kot nekakšen leader svoje skupine je Slataper napravil manjši uvod, češ da je slišal mnogo kritik o bivših upravnikih tržaške občine in da v teh kritikah ni manjkala protinacionalistična ost. Sledila je seveda pravljica, kaj vsega je sem prinesla «madre patria». Po besedah tega govornika naj bi bil namreč 1918. leta Trst dobesedno na tleh. Skratka mesto, v katerega je šele Italija prinesla življenjski blagoslov. Tak «blagoslov» na žalost pa je nekdaj cvetoče mesto spremenil v čisto navadno drugovrstno luko, podrejeno vsem drugim italijanskim pristaniščem. Slataper se je po tem uvodu obrnil od indipendentistične skupine proti kominformistom «con un caldo appello», naj zapuste dvoumno stališče, v katerega so zašli po 28. juniju 1948, naj se združijo z drugimi Italijani, naj priznajo končno potrebo, da se združi Trst in Istra z Italijo in tako obsodijo stvor — Trž. ozemlje — da bodo tako ustvarili tu skupno italijansko družino. Zaščitniki slovenske kulture Bidovec, Košuta in Gombacci so ves čas nemo gledali. Slataperjev poziv je bil popolnoma odveč, saj mu je brezdvomno znano, da dobivajo njegovi kolegi kominformisti navodila iz Rima. Stališče uradnega in neuradnega Rima, od katerega lokalni kominformisti dobivajo navodila, je glede Trsta popolnoma identično s stališčem, katerega zastopa Slataper in vsi ostali šovinisti. To stališče pa so «internacionalni» kominformisti v tržaškem občinskem svetu že nešteterokrat dokazali, saj se jih je spomnil v svojem govoru tudi Slataper, ki je z odločnim, da ne govorimo patetičnim glasom, izrekel zahvalo kominformistični svetovalki Lauri Weiss, ker se je s tako ljubeznijo potegovala za istrske esule v Trstu. Slataper je na koncu poudaril, da ne bo glasoval za proračun, preden ne bo dobil od odbora podrobnejših poročil o tem. Poveđal pa je mož tudi, kje ga peta žuli. Sprejeli ga niso v občinski odbor, o katerem se je izrazil, da ga teži neka bolezen, in sicer njegova sestava iz samih članov vladnih strank. Kajpada so bile Slataperjeve jeremijade zaman in to kljub njegovemu krasnemu uvodu. Saj ga je «sindaco» ves čas spremljal z nasmehom na ustnicah. Tudi ostali odborniki so se ves čas hahljali na svojih udobnih odborniških sedežih.

Uslužbenci IACP so sklenili nadaljevati s stavko

Kljub temu da so uslužbenci IACP (Istituto autonomo case popolari) pokazali na vseh pogajanjih z vodstvom zavoda mnogo dobre volje za rešitev spornega vprašanja, se stavka, v kateri so že pred dnevi stopili, še vedno nadaljuje.

Ker se je položaj zaradi stavke precej zaostril, so stavkajoči uslužbenci zahtevali sklicanje posebne skupščine, na kateri naj bi razpravljali o celotnem položaju ter določili smernice za nadaljno borbo. Skupščina se je vršila včeraj ob 10 na sedežu Delavske zbornice, na tej skupščini so stavkajoči uslužbenci sklenili, da s svojo stavko nadaljujejo ter vključijo v svojo borbo tudi vse delavce, uslužbene pri IACP ki se do sedaj stavke še niso udeležili. Ti delavci so že takoj v pričetku stavke izjavili, da bodo stopili v stavko v znak solidarnosti, čim bi bilo to potrebno.

Uslužbenci IACP zahtevajo od vodstva zavoda izplačilo štirinajste plače kot tudi dokončno določitev roka službenim letom. Kar se tiče prve zahteve bi bili voditelji pripravljeni voditi še nadalnja pogajanja ter morda tudi sprejeti stališče svojih uslužbencev; glede druge zahteve pa nočejo ničesar slišati ter se izgovarjajo, da zahteve, ki jih postavljajo uslužbenci, niso vključene v sedanji delovni pogodbi. Uslužbenci IACP, ki so se zaman že toliko časa borili za uresničitev prav druge zahteve, so na svoji skupščini izjavili, da bodo stavko prekinili samo tedaj, ko bo vodstvo zavoda pripravljeno razpravljati tudi o drugi zahtevi ter ji koneno audi ugoditi. V primeru pa, da bo vodstvo vztrajalo pri svojem dosedanjem stališču, se bo stavka še nadaljevala, priključili se ji bodo še vsi delavci IACP, ki bodo tako podprli borbo vseh uslužbencev.

Sindikalne organizacije, katerim je bila poverjena naloga, da nadaljujejo s pogajanji, bodo sklicale nove sestanke s predstavniki vodstva IACP. Na dnevnem redu teh pogajanj bosta seveda obe glavni zahtevi uslužbencev, od katerih sindikalni predstavniki ne bodo popustili. Vodstvo IACP, ki je bilo po sindikalnih predstavnikih obveščeno o stališču svojih uslužbencev, se še ni izjasnilo, ali je pripravljeno nadaljevati s pogajanji ter sprejeti zahteve svojih uslužbencev.

Borba tržaških upokojencev se bo nadaljevala

Pokojninski zavod je glede na praznike pričel izplačevati vsem upokojencem INPS pokojnino za mesec januar že 27. t. m.

Ker je pokojnina teh uslužbencev tako zelo nizka, nam ni potreba še posebej poudariti, da se je prav vsak izmed teh upokojencev potrudil dvigniti to svojo pokojnino, da bi si s skromno vsoto olepšal nekoliko božične in novoletne praznike, ki bi bili drugače tako žalostni in obupni.

Marsikdo od teh upokojencev si je za dan praznikov privoščil nekoliko boljše kosilo in morda tudi kozarček vina. A sedaj po skorajda končanih praznikih se že postavlja pred te upokojence vprašanje: kako se preživeti s preostalo vsoto denarja skozi ves januar, ki stoji še pred nami. Pokojnina, ki so jo v teh dneh prejeli, je komaj zadostovala, da so si nekoliko priboljšali drugače tako skromno hrano — a kako bo s preživljanjem v januarju.

In zopet stojimo pred vprašanjem, kdaj nameravajo odgovorne oblasti dokončno rešiti vprašanje upokojencev, ki postaja že zelo kritično? Leto 1949 je bilo v znamenju odločne borbe tržaških upokojencev za uresničitev svojih zahtev. Kljub vsej odločnosti in dobri volji prizadetih upokojencev, pa se tudi to leto zaključuje s popolnim neuspehom — tržaški upokojenci so v tem letu sicer dosegli neznatno povišanje svojih pokojnin — a to povišanje, ki znaša za upokojence nad 65 let starosti 900 lir, za upokojence izpod 65 let starosti pa samo 600 lir, prav gotovo ne moremo smatrati za kakršen koli uspeh. Namesto 3 alj 4000 lir pokojnine prejmejo upokojenci INPS sedaj še ta povišek, s katerim se seveda njihov položaj prav v ničemer ni izboljšal. Zveza Enotnih sindikatov za upokojence je v svojem načrtu za rešitev vprašanja upokojencev predlagala povišanje pokojnin na vsoto 10.000 lir. Odgovornim oblastem se je zdela prav gotovo ta vsota zelo pretirana, pa niso na to zahtevo niti odgovorile; če pa so jih upokojenci že s svojo borbo prisilili izreči se o vprašanju, so izjavile, da vprašanje pač ne more biti rešeno in da ga prav za prav še proučujejo.

Čeprav borba tržaških upokojencev ni žela uspehov, niso izgubili poguma ter so sklenili da bodo z borbo nadaljevali s še večjo odločnostjo in silo kot doslej. Sklenili so, da mora biti v novem letu njihovo vprašanje rešeno.

Tržaško delavstvo, ki je borbo upokojencev spremljalo z zanimanjem in simpatijo ter je ob raznih javnih zborovanjih dokazalo tudi svojo solidarnost, bo to borbo tudi v bodoče podprlo z vsemi svojimi močmi. Čim bolj bodo skušale odgovorne oblasti rešitev tega vprašanja zavlačevati, tembolj odločna bo borba vseh tržaških upokojencev, ki so naveličani životariti s svojo sedanjo pokojnino ter zahtevajo zato povišanje.

SEJA OBČINSKEGA SVETA REPENTABORSKE OBČINE

Kje bo novi sedež občine

Občinski tajnik ni „utegnil" v 28 dneh spisati zapisnika v slovenščini - Izvolitev davčne komisije

Sinoči je bila izredna seja občinskega sveta, ki se je pričela ob 17 in se je zavlekla skoraj do 21. Lahko bi se bila končala prej, ker sta bili na dnevnem redu le dve točki; izvolitev davčne komisije in določitev prostora za gradnjo občinske stavbe, za katero je Vojaška uprava odobrila kredit 10 milijonov lir. Prav pri tej točki pa so se stvari zavlekle zelo na dolgo. Eni so predlagali, da bi bil novi sedež občine blizu glavne ceste Trst-Sežana, drugi bliže Cola, tretji pa celo v Velikem Repnu, ki je največja vas te občine.

Zlasti občinski svetovalec iz Ferneticev je uporabil vso svojo govorniško in prepričevalno sposobnost, da ne bi njegovi sovaščani imeli predaleč do občine. Končno je šlo le za nekaj sto metrov razlike, volitve pa so pokazale, kje so si občinski možje zbrali prostor za svoj novi sedež. Z 11 glasovi proti 4 je bilo sklenjeno, naj občinsko poslopje sezidajo na občinskem zemljišču na Orešju med Colom in Velikim Repnom. Za tako rešitev so vztrajali zlasti oni svetovalci, ki so iz Velikega Repna.

V davčno komisijo so bili s tajnim glasovanjem izvoljeni Guštin Angel, Milič Alojz, Lazar Jože, Guštin Emil in Furlan Alojz. Občinski tajnik je pred volitvami prečital odlok Vojaške uprave št. 217 glede izvolitve in delovanja volivnih komisij. Še prej pa so se nekateri svetovalci pritoževali zaradi novih davkov, ki pa jih ni določala občina in jih tudi davčna komisija ne bo, ker bo le sprejemala pritožbe davkoplačevalcev in dajala svoje mnenje le o njihovih prizivih.

Seja občinskega sveta je potekala mirno, kakor razgovor med znanimi prijatelji, ki pa vneto zagovarjajo svak svoje stališče. O politični opredelitvi ni bilo govora. Če bi jih prej ne bili poznali, kdo je od ene ali druge skupine, se sploh ne bi znašli.

Kar ostrmeli pa smo ob začetku seje, ko je občinski tajnik začel hitro čitati občinskim svetovalcem zapisnik zadnje seje samo v italijanščini. Opravičeval se je, da ga ni utegnil prevesti v slovenščino.

Prav, toda še premilo mu je odgovoril ob koncu seje najmlajši občinski svetovalec L.j. fronte, ko ga je opozoril, da se kaj takega ne sme več ponoviti in da ni izgovorov, ker je imel na razpolago celih 28 dni, da spише zapisnik v slovenščini.

Prometne takse za lahke motorje

TRST, 27. dec. (AIS) — Finančni oddelek Zavezniške vojaške uprave je danes izdal obvestilo, da morajo lastniki lahkih motorjev kot «Vespa» in «Lambretta» ter motornih trokoles plačati od jutri 28. decembra dalje prometno takso za leto 1950 pri pristojnem registracijskem uradu za motorna vozila, v višini, katero določa člen 2 ukaza štev. 43 z dne 7. marca 1949.

Določila ukaza štev. 43 predpisujejo kovinsko prometno tablico. Te prometne tablice bodo v bližnji bodočnosti pripravljene za razdelitev na anglo-ameriškem področju Svobodnega tržaškega ozemlja. Do tedaj bo registracijski urad za motorna vozila izdal potrdilo iz boletarjev serije B. To potrdilo bo dokaz o izvršenem plačilu prometne takse.

POJASNILO

Možina Ivan iz Gropade ni istoveten z Možino Ivanom, o katerem je poročal naš list z dne 25. t. m. v članku pod naslovom «Pijani nasilnež».

Revolver v stranišču

Da so bili božični prazniki v Trstu zelo živahni smo lahko sami videli na svoje oči. Kogar pa ni bilo v Trstu, je so lahko čital v časopisju. Bilo je neštevilno tatvinic in pretepov, pojavili so se zopet roparji, po cestah so pokale pasje bombice itd. Med to živobarvnost črne kronike pa je včeraj policijsko poročilo vneslo tudi revolver, ki ga je 63-letni Matessi Angelo iz ul. dei Porta 132 našel v stranišču v Javnem parku v Trstu. Policija je uvedla poizvedbe, da bi izsledila lastnika orožja.

Zopet žepar na trgu Ponterosso

Trg Ponterosso v Trstu je zelo priljubljen kraj za ljudi, ki so si izbrali za svoj poklic žeparstvo. Tudi Bizjak Marija iz Vicolo Castagnetto 103 je v ponedeljek prišla na glavno policijsko postajo in prijavila, da ji je neznani žepar 12. t. m. na trgu Ponterosso izmaknil denarnico, v kateri je imela 4200 lir in osebne dokumente. Marija je imela denarnico v notranjem žepu plašča, kar pa ni oviralo spretnega žeparja.

KOLEDAR
Gledališče - Kino - Radio

Sreda 28. decembra
Nedolžni otročiči, Zorica

Sonce vzide ob 7.46, zatone ob 16.27. Dolžina dneva 8.41. Luna vzide ob 12.16, zatone ob 00.53.

Jutri četrtek 29. decembra
Tomaž, Vrhoslav

SPOMINSKI DNEVI

1855 se je rodil srbski skladatelj Stevan Stojanović - Mokranjac. Umrl je 16. septembra 1914.

PROSVETNA DRUŠTVA

Prosvetno društvo «Ivan Cankar» vabi vse odbornike na redno sejo, ki bo v četrtek ob 20.30.

RADIO JUGOSL. CONE TRSTA

(Oddaja na srednjih valovih 240 m ali 1250 kc)

SREDA 28. XII. 1949

6.30, Jutranja glasba; 6.45, Poročila v italijanščini in objava sporeda; 7.00, Napoved časa - poročila v slovenščini in objava sporeda; 7.15, Jutranja glasba.

12.00, Haydn: simfonija slenske ure; 12.30, Lahka solistična glasba; 12.45, Poročila v italijanščini in objava sporeda; 13.00, Napoved časa - poročila v slovenščini in objava sporeda; 13.15, Pevski koncert sopranistke Anice Sčuka - nato lahka glasba; 13.45, Gospodarski pregled v slovenščini; 14.00, Igra veseli kvintet; 14.30, Pregled tiska in poročila v italijanščini; 14.45, Pregled tiska in poročila v slovenščini.

17.30, Aktualna politična vprašanja v italijanščini; 17.45, Operetna in filmska glasba; 18.15, Komorna glasba; 18.45, Poročila v hrvaščini; 19.00, Glasbena medigra; 19.15, Poročila v italijanščini; 19.30, Napoved časa - poročila v slovenščini; 19.45, Z našim ljudstvom (v italijanščini); 20.00, Radijski obzornik (v slovenščini); 20.15, Poje komorni zbor; 20.40, Feljton v italijanščini; 21.15, Dve Rossinijevi uverturi; 21.30, Zabavni orkester; 22.00, Iz života jugoslavenskih naroda (v hrvaščini); 22.20, Glasbene slike; 22.45, Ritmična glasba; 23.00, Zadnja poročila v italijanščini; 23.05, Zadnja poročila v slovenščini; 23.10, Objava sporeda; 23.15, Glasba za lahko noč; 23.30, Zaključek.

Nočna služba lekarn

Alabarda, Istriska ulica 7; Cipolla, ulica Belpoggio 4; Crevato, ulica Roma 15; Godina Enea, ulica Ginnastica 6; Harabaglia v Barkovljah in Nicoli v Skednju imata stalno nočno službo.

Pozor na hladno kodranje las

Zdravstveni organi tržaške občine so opazili, da se vedno bolj širi tako imenovano «hladno» kodranje las (permanente a freddo). Kislina, ki jo pri tem uporabljajo, je strupena in zapušča škodljive posledice.

Občinski zdravstveni in higienski urad opozarja ženski svet in vse one, ki imajo opravka z omenjenim hladnim kodranjem, da se pojavijo najpreje škodljive posledice tega hladnega kodranja na laseh, na lasišču ter pozneje na rokah in nohtih.

ROJSTVA
SMRTI IN POROKE

Dne 25, 26 in 27. decembra 1949 se je v Trstu rodilo 7 otrok, umrlo je 23 oseb, porok pa je bilo 5.

CIVILNE POROKE: uradnik Mattej Matteo Gino in uradnica Periot Laura.

CERKVENE POROKE: Pomorščak Baldas Giovanni in gospodinja Ukmar Marija, pek Malalan Marcello in gospodinja Moisej Roza, težak Bastiani Giovanni in gospodinja Spinčič Ida, kmet Mislej Duilio in gospodinja Beneveli Noelia.

UMRLI SO: 79-letni Ofenheimer Carlo, 83-letna Schabetz Antonija, vd. Radopikovič; 83-letni Giannelli Agostino; 22-letni Kraus Primo; 52-letni Gerlani Giorgio; 66-letni Carletti Romeo; 20-letni Poldrugo Bruno; 71-letna Gustinčič Marija, vd. Machne; 55-letni Fragiacomo Guido, 47-letni Rosarelli Francesco; 24-letni Tramarin Guerrini; 63-letni Giassi Elvino; 43-letni Percali Giuseppe; 57-letna Vit Romana; 73-letni Cinko Francesco; 69-letna Bergagna Gisella, vd. Suckar; 71-letna Fanelli Antonia, por. Stergar; 90-letni Zukovskay Sofia, vd. Markoff; 77-letna Pizzali Gaspara Amelia; 64-letni Vertovec Anton; 54-letna Ferluga Elvira, por. Franzi; 58-letni Merla Paolo; 77-letni Stella Carlo.

DAROVI IN PRISPEVKI

V počastitev spomina pokojnega sina in brata Edvarda Skabarja daruje družina 1.000 lir za Dijaško matico.

Namesto cvetja na grob pokojnega Karla Simoniča daruje Zora Drašček z Opčin 2.000 lir za spomenik padlih partizanov.

Naslednji tovarišici in tovariščice so darovali za Dijaško Matico: Kovačič Jožefa 500 lir, Svara Draga 300, Bavčar Albin 500, Meže 300, Belavec 500, Pahor Slava 1000, Ana Cenčič 500, Benko Marija 1000, Člani odbora P D 1050 lir namesto cvetja Karmeli Pavletič.

BANE: Družina Vidau 100 lir, Huso 20, Milkovič 60, Gorup 100, Huso 100, Vidau 45, Ban 200, Ban 150, Vidau 100, Zerjal 50, Badalič 50, Huso 100, Huso 100, Krevatin Jože 150, Krevatin Just 500, Hrovatin 100, Ban 150, Milkovič 100, Ban 500, Vidau 50, Grossi Rauber 100, Ban 100, Vidau 50, Ban 25, Morando 100, Vidau 40, Ban 24, Milkovič 50, Frankovič 50, Malalan 100, Pečar 15, Milkovič 50, Vidau 100, Spehar 30, Malalan 100, Vidau Milka 100 lir.

Col REPENTABOR: Zenič Frančiška 100 lir, Guštin Stefanija 100, Guštin Anton 100, Milič Karol 200, Skabar Marija 100, Urbanič Boris 100, Turk Radivoj 50, Guštin Karol 200, Ravbar Marija 100, Furlan Ernesta 500, Goljevšček Viktorija 200, Guštin Rozalija 100, Skamperle Antonija 200, Purič Marija 500, Guštin Marija 100, Guštin Marija 200, Bizjak Jožefa 100, Bušeni Zofija 100, Guštin Marija 200, Skabar Marija 200, Guštin Marija 200, Ravbar Pavla 50, Zenič Olga 50, Guštin Alojzija 50, Guštin Amalija 50, Gulič Ferdinand 50, Guštin Marija 50, Guštin Olga 100.

POGODBE ZA JAVNA DELA

TRST, 27. dec. (AIS) — Oddelek za javne naprave pri Zavezniški vojaški upravi je pred kratkim sklenil pogodbo v približnem znesku 1,200000 lir za splošno popravilo zaporov Coroneo Pogodbo je prejelo podjetje SILMA.

Brezvestni šofer povozil 83-letnega upokojenca

Včeraj ob 18 so pripeljali v tržaško bolnico 83-letnega upokojenca Riveranija Antonija, ki stanuje v ul. Armando Diaz 20. Zdravniki so ugotovili, da ima starček zlomljen kolk leve noge ter več drugih poškodb, in se izjavili, da se bo moral zdraviti 40 dni, v primeru seveda, če ne bodo nastopile komplikacije. Zdravniškemu osebju je ponesrečenec povedal, kako se je pripetila nesreča. Ko je šel po trgu Cavour je nenadoma privozil neki kamionček in ga podrl. Brezvestni šofer je po nesreči s še večjo hitrostjo odpeljal s kamiončkom, ne da bi se ustavil.

V zapor bo moral

Tudi 39-letni Angelo Alberto je bil med tistimi, ki je bil obsojen od tukajšnjega sodišča na zaporno kazen, potem pa se je zaporu izmikal. Na njegovo srečo je bil obsojen samo na 15 dni apora. Ker pa tudi teh 15 dni ni hotel iti svojevoljno odsedet, so ga prišli iskat na njegov dom v ul. Chiauchiara 3, agenti civilne policije.

KINO

Rossetti, 16.00: «Karmen in njene ljubezni», Rita Hayworth, G. Ford.
Excelsior, 15.00: «Psiček», Gregory Peck, Jane Wyman.
Fenice, 16.30: «Kovboj puščave», bratje Marx.
Filodrammatico, 16.00: «Noč in dan», Gary Grant.
Adua, 15.00: «Teksas Columbia», vozel».
Alabarda, 15.00: «Cesarski valček» B. Crosby.
Armonia, 14.00: «Aloma Južnega morja», D. Lamour.
Azzurro, 15.30: «Prehod na severozapad», Spencer Tracy.
Belvedere, 16.00: «Pustolovščina v Wyomingu», W. Beery.
Garibaldi, 15.00: «Cilj Tokio», G. Grant.
Ideale, 15.30: «Zaseda na dnu», T. Power, A. Baxter.
Impero, 16.00: «Dediščina strica Bonanima».
Italia, 15.00: «Cesarski valček», Bing Crosby.
Kino ob morju, 15.30: «Dogodilo se je v Evropi».
Marconi, 15.00: «Casbah» Yvone de Carlo.
Massimo, 15.00: «Fra Diavolo». Stan Laurel in Olio.
Novo Cine, 15.30: «Koračil je v noči».
Odeon, 15.00: «Prehod na severozapad», Spencer Tracy.
Radio, 15.00: «Bambi».
Venezia, 15.00: «Nevarna vdova».
Vittoria, 16.00: «Rdeča hiša», E. Robinson.
Kino v Nabrežini, v sredo in četrtek: «Sportna parada v Moskvi», ruski barvni film.
Viale, 14.00: «Mekslkanske bikoborbe», Gianni in Pinotto.
Vittorio Veneto, «Povratek pazniko» John Hall.
Savona, 15.00: «Dvoboj na soncu», G. Peck.

Star običaj v Boljuncu

Zivahno je bilo v ponedeljek popoldne na trgu v Boljuncu, ko so dekleta «lučala sv. Stefana». Jabolka, vmes pa redke pomaranče, so «frčala» z vseh strani, neugnana «mularija» pa jih je pobirala in jih vračala dekletom in fantom. Na varnem mestu so se smejale mamice in možakarji, kakor vsako leto na dan po božiču.

SAMOMOR 57-LETNE VDOVE

Včeraj ob 13 so pripeljali v mrtvašnico truplo 57-letne Bori Domeniche, vd. Petrelli iz Rojana-Scala Santa 57. Nesrečnica se je v svojem stanovanju zastrupila s svetilnim plinom. Njeno truplo so našli polic. agenti, ki so ob 11.30 vdrli v njeno stanovanje. Zdravnik, ki je pregledal truplo, je ugotovil, da je Bori Domenica umrla 6 ur pred najdbo njenega trupla.

Kdo je lastnik poštnega paketa

Agentom fiskalnega oddelka civilne policije je udaril v oči neki poštni paket. Žilice jim ni dala miru, zato so ga odprli. Ker so v njem našli 30 škatel po 20 amerikanskih cigaret, so vsebino paketa zaplenili in uvedli preiskavo, da bi izsledili lastnika paketa, ki bi se moral v primeru, da bi ga ujeli, zagovarjati pred sodiščem zaradi tihotapstva.

Avtomobilsko trčenje pri Sesljanu

Na državni cesti, ki vodi proti Tržiču, se je v višini št. 14 pri Sesljanu včeraj ob 7.45 dogodila avtomobilska nesreča, ki sreči ni zahtevala hujših posledic. Nesreča se je dogodila takole: iz Gradeža je vozil avtobus GO 1353, ki ga je šofiral neki Dante Turco iz Gradeža. Ko je privozil do zgoraj imenovanega mesta, je trčil v avtomobil TS 1746, ki je vozil v nasprotni smeri in v katerem sta se peljala šofer Giancarlo Rolli in ing Cesare Catolla oba iz Trsta. Pri trčenju je bil lažje ranjen samo Catolla, poškodovan pa je bil avto TS 1746.

V pekarno so vlomili

Včeraj ob 7.15 zjutraj se je zglasil na glavni polic

Teden matere in otroka

Zdrava mati in otrok sta temelj razvoja naše ljudske skupnosti!

ISTRSKI DNEVNIK

PODRUŽNICA UREDNIŠTVA PRIMORSKEGA DNEVNIKA V KOPRU - ULICA C. BATTISTI 301a - I.; - TEL. 70

Ali zadovoljuje delovanje naših prosvetnih društev

Z večjo izobrazbo in kulturno razgledanostjo si bo istrski človek še hitreje gradil boljšo bodočnost

Na tem mestu smo še pisali o važnosti kulture med ljudstvom. To je vprašanje, ki ga ne bomo nikoli dovolj poudarjali in priporočali našim ljudem. Današnji nov, svoboden človek teži za čim širšo razgledanostjo. Kar mu je bilo stoletja in stoletja prepovedano, se mu danes samo ponuja, ko je z junaškim in odločnim posegom z oboroženim uporom presekal in raztrgal verige suženjstva, ki so uklepale tudi njegovega duha.

Naravno, da pri današnjem naglem gospodarskem razvoju naletimo na vaseh na nekak zastoj v kulturnem razvoju. To je povsem razumljivo. Istrski človek, ki je več desetletij samo delal, in še to več za druge kot zase, je kulturno zaostajal. Tu moramo takoj pribiti, da to ni bila njegova krivda. Vso krivdo za zaostalost nosijo tisti, ki so razglašali svojo «dvatisočletno kulturo» za edino pravo in jo z vsem surovim nasiljem poizkušali vcepiti tudi v istrskega človeka. Te svoje navade še danes niso opustili. To pričajo njihovi šovinistični izbruhi v dvoranj mestnega sveta v Trstu, ko se dvigne huronsko vpitje iz ust svetnikov, kadar spregovori zastopnik OF tov. Dekleva v slovenskem jeziku.

Vse to se sliši tudi v današnjo Istro, kjer ni več fašizma, kamor ne more več njegov uničujoči vpliv. *Tu je danes ozračje čisto.* Tu je danes oblast delovnega ljudstva, ki raste, se razvija in utrjuje. Ta ljudska oblast skrbi za vsestranski dvig iz te prisiljene zaostalosti. Vsem prebivalcem v okrožju, Slovencem, Italijanom in Hrvatom zida šole, dvorane za prosvetne prireditve, ustanavlja prosvetna društva, otvarja večerne izobraževalne in analfabetske tečaje. Vsem zagotavlja popolno svobodo izražanja v svojem jeziku in je to tudi uzakonila ter dejansko povsod izvaja. Ni se še dogodilo — *ker se ne more dogoditi* — da bi le eden izmed Slovencev ali Hrvatov izrekel tudi eno samo opombo na račun Italijanov, kadar ti na zborovanjih ali množičnih sestankih govorijo o vseh vprašanjih — tudi o politiki — v svojem jeziku. Nasprotno. Iz spoštovanja do enakopravnosti so se prvi večkrat odrekli tolmačenju iz italijanščine v slovenski in hrvatski jezik, ker oboji razumejo italijanskega. Večje in širše demokratičnosti si pač ni mogoče misliti.

Zelo zgovoren primer smo imeli, ko so dijaki italijanske in slovenske gimnazije priredili v znak bratstva in še večje povezave — skupno kulturno prireditev, na kateri so nastopili vsak s svojimi točkami, v svojem jeziku. Bili smo navzoči na tej prireditvi bratstva in enotnosti in smo poslušali, da bomo mogoče čuli vsaj kak protestni žvižg. No, nič takega se ni zgodilo, ampak ravno nasprotno. Ob vsaki točki so se vsi navzoči, od predstavnika VUJA, okrožnega komiteja, ljudske oblasti, profesorjev, razen nekaterih italijanskih, ki so se odlikovali po svoji *nenavzočnosti*, navdušeno ploskali in odobravali mladim študentom za njihovo prizadevanje in napredek na kulturnem polju.

Naša delavna in nedelavna prosvetna društva

V naslednjem bomo pregledali delovanje nekaterih prosvetnih društev v koprskem okraju. To je potrebno, ker vemo, da je delovanje teh prosvetnih društev malokje na tisti višini, kot bi bilo želeti. Ne bomo tu ponavljali velike kulturno-vzgojne naloge, ki jo imajo prosvetna društva po naših vaseh, ki je, da na kratko povemo, izbrisati zaostalost iz istrskih vasi in dvigniti istrskega človeka na tisto kulturno višino, kot jo imajo v drugih krajin Primorja. Tako se bo istrski človek osvobodil vseh reakcionarnih vplivov raznih elementov vseh barv — tukajšnjih in iz Trsta — ki si prizadevajo, da bi zavrli ta kulturni razvoj in še nadalje obdržali v temi in nerazgledanosti istrskega človeka.

V Kortah nad Izolo imajo Prosvetno društvo «Vojko». To društvo ima dramsko družino in pevski zbor. Pripravlja tudi ustanovitev godbenega odseka. Člani tega društva so v tem letu samoiniciativno ob pomoči učiteljstva naštudirali dramo «Raztrganci», katero so z velikim uspehom uprizorili doma in šli tudi na gostovanje v Krkavce. Pokazali so, kaj se da napraviti z močno in odločno voljo.

Nekaj podobnega je v Pučah, kjer je prosvetno društvo že večkrat uspešno nastopilo. To društvo ima pogoje za ustanovitev močnega in dobrega pevskega zbora in prav tako godbenega odseka.

To sta dve prosvetni društvi, ki sta pokazali polno razumevanja in delavnosti na kulturnem polju. Poudariti moramo pri tem zelo važno dejstvo. Bili smo navzoči ob uprizoritvi «Raztrganceva» v Krkavcah. Člani Prosvet. društva «Vojko» iz Kort so zelo dobro izvajali svoje vloge in tudi jezikovno dobro obvladovali pravo slovenščino. To je velika pridobitev in napredek, če vemo, koliko tujk je fašizmu uspelo s svojimi raznarodovalnimi metodami vnesti v naš jezik.

Ne moremo pa tega napisati o nekaterih ostalih društvih. Tako je v Vanganelu Prosvetno društvo «Primorje», katerega dramski in pevski odsek sta bila nekaj časa zelo delavna; zadnje čase pa je opažati neko popuščanje. Tu je menda vzrok pri nekaterih članih odbora, ki zaradi osebnih napak ne morejo naprej. Tudi v Marezigah je Prosvetno društvo «Ivan Cankar» malo delavno. S svojimi 250 člani bi lahko razvijalo večje kulturno delovanje.

V Dekanih je Prosvetno društvo «Jadran», ki ima pevski zbor, dramsko in folklorno skupino. Delovanje odsekov bi lahko bilo veliko boljše. Dolžnost odbora je, da bi v ljudstvu znal vzbuditi zanimanje za to, kar je res naprednega in vzgojnega, po vseh razvalinah, ki jih je povzročil fašizem. Isto velja za Prosvetno društvo «Zvezda» v Čežarjih-Pobegih, «Marko» v Bertokih in «Svoboda» pri Sv. Antonu. Tu je bilo prosvetno delovanje nekaj časa zelo živo, to leto pa je kar utihnilo.

Na II. kongresu KP STO-ja je bila sprejeta v zaključni resoluciji tudi točka, ki govori, da je dolžnost vseh razviti in dvigniti na višino slovensko in hrvatsko šolstvo. V tem je obsežno tudi ljudsko prosvetno-kulturno delovanje.

Sodelovati pri uresničevanju tega pomeni razumeti visoko poslanstvo širiteljev kulture, brez katere ni življenja in ne napredka.

Podzveza SHPZ je otvorila v Portorožu v ta namen trimesečni pevovodski in kapelniški tečaj. V načrtu ima tudi tečaj za igralce, knjižničarje in narodne plese. Poleg tega je podzveza pripravila spored dela za boljše delovanje naših prosvetnih društev. Med prve točke je postavila odpravo nepismenosti, nato splošno izobraževanje ljudskih množic s čitalnimi večeri, predavanji in nadaljevalnimi tečaji. Pri tem je tudi upoštevana točka razvijanja ljudskega kulturnega delovanj, ter izrazil željo, da bi bila mnogoštevilno obiskana.

Obširen in izčrpen referat s slikami pod naslovom «Slovenci in morje» je podal tov. prof. S. Plesničar. Imenoval ga je božanski laboratorij, zibelka in grobnica narodov, ki ob njem žive in ga ljubijo. Prikazal je zgodovinske dogodke, ki govore o naselitvi Slovencev ob morju in njihovo povezavo z njim od starih časov. Prešel je obdobje od 6. stoletja dalje, omenil nadvlado Turkov, Benečanov, Nemcev in dogodke zadnjih svetovnih vojn in krivičnih mirovnih pogodb, splošno o tragiki slovenskega življa ob Jadranu, zlasti v Trstu.

Otvoritev umetniške razstave tov. Avrelija Lukežiča v Kopru

Danes ob 16. uri bo v prostorih mestnega muzeja v Kopru otvoritev umetniške slikarske razstave tov. A. Lukežiča. Razstava bo odprta več dni; zato vabimo vse ljubitelje barvne umetnosti, da si jo ogledajo.

Vpisovanje v obrtno šolo v Kopru

Vpisovanje v obrtno šolo v Kopru je podaljšano do 31. XII. 1949. Interesentke naj se prijavijo v prostoru šole v ul. Mario Brati 238 v II. nadstropju. S seboj naj prineso zadnje šolsko spričevalo in rojstni list.

Ker je število gojenk zelo omejeno in je število vpisanih gojenk že precejšnje, naj vsaka pohiti z vpisom.

Uprava šole.

Puče

Da bo otroška novoletna jelka bolj živa

Naša občelovalna zadruga je dala pobudo za več prostovoljnih akcij v dobro novoletne jelke.

V ta namen smo imeli že dve krajši prosti zabavi s kulturnim sporedom, katerega so predvajali pionirji. Čisti dobiček teh dveh zabav, 3000 din, bo v korist otroške novoletne jelke. Za to smo že nakupili razne šolske potrebščine, ki jih bodo dobili otroci ob obdarovanju. Približno 65 otrok naše vasi bo prejelo darila ob novoletni jelki.

Širite in čitajte Primorski dnevnik!

OSTRO MNENJE LJUDSTVA O ŠPEKULANTIH, KI NISO PORAVNALI SVOJIH OBVEZNOSTI

Naše ljudstvo še kar naprej razkrinkuje tiste špekulante in nepoštene elemente, ki bi se radi odtegnili plačevanju davkov z raznimi izgovori in izmikanji. Na množičnih sestankih prihaja do primerov, ki jih moramo zabeležiti. Vsi pošteni delavci po vaseh vidijo koristi takega razkrinkavanja in vzpodbujajo, naj v časopisih nadaljujemo z imeni tistih posameznih špekulantov, ki vidijo samo sebe in gledajo le na to, kako bi več nagrabili. Ta njihova nepoštenost bi imela posledice v našem gospodarskem razvoju, če ne bi ljudstvo in ljudska oblast budno pazili na vse take škodljivce.

Tako je v Bujščini ljudstvo na množičnem sestanku razkrinkalo večjega kmeta Ravalica Ruggera, ki je skupno s svojim bratom prikril 40 hl vina. Tudi lansko leto sta prijavila samo 80 hl vina, pridelala pa sta ga 197 hl. Tako bosta morala plačati sedaj 97.560 din več kot jim je bilo prvotno odmerjeno. Vštet je v tem znesku tudi davek, ki bi ga bila morala plačati lani.

V Buroli sta brata Fabris prijavila le 122 hl vina, pri kontroli pa so jima odkrili še nadaljnjih 10 hl. Poleg tega so jima odkrili še 148 l žganja več kot sta ga bila prijavila.

Namesto 12.000 din bosta morala plačati sedaj sto tisoč din davka.

Pri San Vito je bilo bratoma Giurgievič odmerjenih 25.000 din davka. Ugotovljeno pa je bilo, da sta imela veliko večje dohodke. Sedaj bosta plačala 150.000 din.

Tudi pri Boninih št. 21 je neki Sosič, ki je zamenjal nad milijon lir. Nima pa toliko poštenosti, da bi poravnal tisti znesek davkov, ki mu je bil odmerjen. Ta Sosič je še po drugi strani zanimiv primer, ker že vse od začetka borbe kaže dva obraza.

Vse pošteno in demokratično ljudstvo občuti do takih ljudi nekak prezir, ker so s svojo dvorezno nepoštenostjo — pomagači naših sovražnikov. Zato zahteva, naj jih v časopisih ostro razkrinkujemo in prikažemo za to, kar v resnici so, to je: škodljivce in zavirače našega napredka in razvoja. Naravno, da bomo to tudi napravili, ker smo in bomo vedno — borbeno glasilo vsega demokratičnega ljudstva. To ljudstvo se je borilo in zmagalo v težki borbi proti vsem sovražnikom svobode, proti vsemu mračnemu nazadnjaštvu in si postavilo svoje — ljudsko oblast. To pa čuva in bo čuvalo ob vsaki priložnosti in proti vsem, ker se dobro zaveda, kako velika je njena vrednost v današnjem razvoju.

KULTURNI VEČER
slovenskega prosvetnega društva
„OTON ZUPANČIC" v Kopru

DANES 28. T. M. OB 20. URI PRIREDI SLOVENSKO PROSVETNO DRUSTVO «O. ZUPANCIC» V KOPRU V OBNOVLJENEM GLEDALISCU (BIVSI RISTORI) KULTURNI VECER Z BOGATIM SPOREDOM.

CISTI DOBICEK PRIREDITVE GRE V KORIST OTROSKE NOVOLETNE JELKE.

VLJUDNO VABI ODBOR.

Geometre
gradbene cenilce
išče za namestitev
Okrožna uprava
vodovodov in
melioracij v Kopru

Otvoritveno predavanje ljudske univerze

Portorož

21. t. m. smo imeli v okviru ljudske univerze prvo predavanje. Uvodoma je tov. Rupnik govoril o veliki koristi in važnosti ljudske univerze, ki ima za letos v načrtu več zelo zanimivih in lepih predavanja kot močnega sredstva za vzgojo najširših plasti ljudskih množic. To razvijanje kulturnega delovanja usmerja ljudi v borbo proti vsemu staremu in zaviraškemu mišljenju, proti vsem, ki delajo proti ciljem delovnega ljudstva in mu zastavljajo pot v napredek.

Izobrazba in kulturna razgledanost sta dve luči, dva kažipota v današnjem velikem razvoju, katere *si more in mora* priswojiti vsak pošten in delaven demokrat v našem okrožju. Oboroženi poleg drugih tudi s tema dvema pripomočkoma, si bodo istrski ljudje še hitreje gradili in ustvarjali sami boljšo bodočnost.

GORIŠKI DNEVNIK

PODRUŽNICA UREDNIŠTVA IN UPRAVE PRIMORSKEGA DNEVNIKA V GORICI - UL. S. PELLICO 1 - II.; TEL. 11-32

SADOVI TRGOVINSKE POGODBE S SLOVENIJO

Januarja bo prispelo v popravilo večje število jugoslovanskih kamionov

Šovinistično časopisje priznava, da bo mogoče odpraviti gospodarsko mrtvilo v Gorici s sklepanjem trgovinskih pogodb s Slovenijo

Kljub vsemu sovraštvu, ki ga gojijo tukajšnji šovinistični in klerikalno fašistični listi proti novi Jugoslaviji, so morali nekateri izmed njih le priznati, da bo mogoče odpraviti gospodarsko mrtvilo, v katerega je zašla Gorica z nenaravno razmejitvijo, s sklepanjem gospodarskih pogodb z Jugoslavijo. Goriška izdaja lista «Giornale di Trieste» pravi o sklepanju gospodarskih pogodb med Slovenijo in goriško pokrajino takole: «Uno dei benefici reciproci, forse di maggiore interesse, contemplati nel trattato commerciale particolare tra la provincia di Gorizia e la Slovenia, sta per attuarsi, portando lavoro nella nostra città». Po naše: «Ena najvažnejših koristi za obe strani, ki jih vsebuje posebna trgovska pogodba med Gorico in Slovenijo, bo v kratkem stopila v veljavo in prinesla delo našemu mestu».

Uresničevanje trgovinske pogodbe bo nedvomno pripomoglo k dvigu goriškega gospodarstva, po drugi strani pa bo gospodarsko sodelovanje med pokrajinami obeh sosednih držav dovedlo do še večjega razvoja socialističnega gospodarstva v Jugoslaviji, ki je ob koncu tretjega leta petletke pokazal neverjeten razmah na vseh poljih gospodarske dejavnosti. Obenem bo pogodba dopolnjevala gospodarsko življenje obeh obmejnih pokrajin, kajti nenaravno in obenem škodljivo za normalni razvoj teh krajev bi bilo tako zadržanje, ki bi pretrgalo vse vezi med temi kraji, ker je nemogoče prezreti dejstvo, da se je gospodarstvo tostran in onstran meje razvijalo vzporedno, ob medsebojni podpori in dopolnjevanju v en gospodarski sistem.

Dr. Poterzio je že na zadnji seji goriškega občinskega sveta, ko je govoril o dosedanji delavnosti proste cone in o njenih bodočih nalogah, med drugim omenil tudi sporazum, ki je bil dosežen med jugoslovanskimi in goriškimi oblastmi, na osnovi katerega bo Jugoslavija v najkrajšem času poslala v Gorico preko 20 tovornih avtomobilov z namenom, da jih popravijo v tukajšnjih delavnicah.

Zgoraj omenjeni list se naravnost čudi, kako to da je prišlo do podpisa takega sporazuma, in se ne sramuje priznati, da ni nikoli mislil da se bo taka pobuda mogla uresničiti. Ko je pisec omenjenih vrstic ugotavljal dvome, ki so se porajali v njegovi prenapeti šovinistični duši, je najbrž mislil, da bo Jugoslavija tista, ki ne bo podpisala takega trgovinskega dogovora. Zato se je tudi to pot pošteno zmotil.

Kakor smo že omenili bo z omenjenim trgovinskim sporazumom poslala Jugoslavija preko 20 tovornih avtomobilov v Gorico v popravilo.

Avtomobili bodo prišli v popravilo po vsej verjetnosti že prve dni v mesecu januarju. S tukajšnjimi oblastmi vodi pogajanja in preučuje obstoječe tehnične možnosti inženir Simšič.

Kot smo izvedeli so tovorni avtomobili, ki so namenjeni v Gorico, že pripravljeni v Sv. Petru. Avtomobilom bo treba predvsem popraviti motorje, ki so delno pa tudi močneje pokvarjeni. Pri nekaterih bodo potrebna manjša, pri drugih pa tudi večja popravila. Večini avtomobilskih motorjev pa bo potrebno zamenjati posamezne motorske dele.

Trenutno še nismo na tekočem, kolikšni bodo stroški za popravilo. Vemo samo, da bo višina stroškov znašala več miljonov lir.

Na kraju moramo ugotoviti še nekaj, in sicer, da bo služila podpisana gospodarska pogodba predvsem odpravi brezposelnosti, ki jo je povzročila neprirodna meja okoli Gorice. Zato ta korak najtopleje in iskreno pozdravljamo z željo, da bi bili čimpreje sklenjeni še drugi gospodarski dogovori, kar edino lahko prinese našemu mestu in prebivalstvu zaslužek ter ga reši mučnih skrbi za jutrišnji dan.

Samokres in bodalo v žepih Frossa

Pred dnevi so orožniki iz Standreža ustavili pod noč na neki vaški stezi tamkajšnjega trgovca 43-letnega Frossa Ivana, ki se je nekam sumljivo obnašal. Preiskali so mu žepe in v njih našli bodalo in samokres znamke Titanic. Odpeljali so ga na orožniško postajo in mu napravili zapisnik, ki so ga odposlali na goriško sodišče, pred katerim se bo Fross v kratkem moral zagovarjati zaradi nezakonite posesti vojnega orožja. Že pred orožniki pa se je Fross baje izgovoril, da nosi orožje zaradi samoobrambe v primeru, da bi ga slovenski prebivalci Standreža napadli, kakor mu to že dalj časa obetajo. Vse kaže, da je pri tem tudi natvezel, da ga vsi sovražijo, ker je Italijan. Mož živi že dolgo let v Standrežu, pa ni v tolikih letih prišel do tega, da bi spoznal miroljubnost slovenskega življa, ki zna spoštovati tistega, ki je spoštovanja vreden, in je vedno dostojno prenašalo tudi neznosne ljudi.

Kmalu bi bil ob oko

V livarni v Stražicah se je pred dnevi ponesrečil 46-letni delavec Jožef Puttarello iz Fare. Pri delu mu je železni drobec zletel naravnost v oko. Odpeljali so ga takoj v bolnišnico kjer se je moral podvreči delikatni operaciji ki se je povsem posrečila in mu zagotovila popolno zdravje očesa.

Ustanovili so sindikat kolonov in polovinarjev

Pred kratkim so tudi v goriški pokrajini na pobudo Federterre ustanovili sindikat polovinarjev in kolonov ter tako ustregli želji mnogih nesamostojnih poljedelcev. Ustanovil se je namreč pokrajinski sindikalni odbor polovinarjev in kolonov. Do danes so bili delavci te stroke v naši pokrajini malo organizirani in njihovo sindikalno življenje skoraj ni obstajalo. Temu je bilo predvsem krivo napačno tolmačenje nalog tega sindikata in pomanjkljivosti v organizaciji, katere niso samo kvarno vplivale na sindikalni razvoj, temveč so resno ogrožale tudi rešitev problemov, ki se tičejo naših polovinarjev in kolonov.

Da bi se vse dosedanje organizacijske napake čimprej popravile, in da bi se med delavci te stroke dvignila sindikalna zavest, si je novo ustanovljeni Pokrajinski sindikalni odbor zadal nalogo, da bo čimprej ustanovil v sleherni vasici sindikalni odbor polovinarjev in kolonov. Obenem je tudi sklenil, da bo 8. januarja prihodnjega leta sklical pokrajinski kongres za izvolitev pokrajinskega izvršilnega odbora, na katerem bodo zbrali tudi delegate za državni kongres zveze polovinarjev in kolonov, ki bo v Pesaru v dneh 19., 20. in 21. januarja.

Začasni podrajinski odbor poziva vse kolone in polovinarje na delo za vzpostavitev njihovega pokrajinskega sindikata na tako trdne temelje, da bo lahko kljuboval vsem napadom zemljiških posestnikov in se uspešno boril za dosego novih kolonskih pogodb ter odpravo starih računov, kakor je to predvideno po zakonu, ki ga posestniki nočejo spoštovati.

DANES POPOLDNE BO IZSLA V GORICI NOVOLETNA STEVILKA

„Soče"

NA 12 STRANEH Z ZELO PESTRO IN BOGATO VSEBINO.

CENA 30.— LIR.

CITAJTE «SOCO», GLASILO DEMOKRATICNIH SLOVENCEV V ITALIJI!

Božično iznenadenje

Na dan sv. Stefana je 21-letni Ragusa Ivonne zapustil svoj dom, da bi se sešel z veselo družbo, s katero naj bi v kakšni prijazni gostilni veselo zaključil božične praznike. Ves popoldne je prebil kakor se je nadejal, toda ko se je vračal domov prepričan, da je povsem zadovoljen s samim seboj, so ga agenti javne varnosti, katerim se je njegovo obnašanje zdelo nedostojno, neprijetno iznenadili. Ustavili so ga namreč, ker je bil očitno vinjen. Hoteli so ga legitimirati, da bi mu zaradi tega naložili globo. Toda mlačenič se jim je odločno uprl in si tako poleg globe nakopal še prijavo na sodnijo zaradi upora javnim organom pri izvrševanju njihove službe.

Silvestrovanje SPD

Slovensko planinsko društvo v Gorici se pripravlja na vesel zaključek leta. Za svoje člane in prijatelje priredi silvestrovanje v pravem planinskem vzdušju. Staro leto bo naše društvo pokopalo v Ukvah v Kanalski dolini. Vsi tisti, ki se nameravajo udeležiti planinskega silvestrovanja, naj se čimprej zglase v trgovini Darka Suligoja na Travniku.

Prijavljenci bodo odpotovali iz Gorice ob 5. uri popoldne in se vrnili v nedeljo pod večer. Vozninа stane za člane 800 lir in za nečlane pa 900 lir.

Danes seja goriškega občinskega sveta

Danes ob 18. bo na goriškem gradu nadaljevanje izredne seje goriškega občinskega sveta, ki se je prekinila prejšnjo sredo. Na dnevnem redu bo diskusija o poročilu dr. Poterzia o prosti coni in diskusija o predlogih, ki so jih svetniki posameznih političnih skupin predlagali k zadnji točki dnevnega reda. Med temi je tudi predlog svetnikov Demokratične fronte Slovencev o potrebi uvedbe dvojezičnosti na seje goriškega občinskega sveta.

Kolesar zadel ob avto

Pred dnevi je avtomobil ki ga je vozil 27-letni industrijec Tulij Posta iz Trsta povozila v bližini Ronk na poti proti Gorici kolesarja Remigija Visintina. Avtomobil je vozil z odprtimi lučmi na svoji desni in kaže da je nesreče kriv sam Visintin, ki se je s svojim kolesom tik pred avtomobilom premaknil preveč na levo in zadel v sprednji blatnik vozila.

IZ ŽIVLJENJA OSVOBOJENIH BRATOV

Sproščeni vseh spon naglo in uspešno gojijo ljudsko kulturo

Veliko kulturno razgibanost, ki je dandanes splošni znak življenja naših osvobojenih primorskih bratov v Jugoslaviji, si ne moremo razlagati drugače, kot da še enkrat pritrdimo neizpodbitni resnici, da je poleg velikega gospodarskega in političnega razmaha tudi kulturna dejavnost neposredna posledica pridobitev velike ljudske revolucije, to je borbe narodov Jugoslavije pod vodstvom maršala Tita za socialno in nacionalno svobodo. Sproščeno vseh spon si je ljudstvo ustvarilo solidne temelje za nagel in uspešen razvoj kulture, česar mu fašistični okupator ni nudil, temveč jih je samo zatiral.

Kakor raste polet jugoslovanskih delavcev v borbi za izgradnjo socializma in za ustvaritev srečnejše in lepše bodočnosti vsemu delovnemu ljudstvu, prav tako nenehno raste tudi kulturno in politično življenje, ki je izraz naporov in ustvarjalne moči jugoslovanskih narodov pri izgradnji socializma.

Tako so kulturni delavci goriške oblasti te dni napravili pregled in obračun svojega kulturnega delovanja.

Že samo sporočilo o tekmovanju kulturno umetniških skupin je zajel najširši krog kulturnih delavcev, ki so takoj pričeli z delom. Posebno veliko zanimanje so pokazali člani SKUD «Ivan Turšič-Iztok» iz Rakela, «Srečko Kosovel» iz št. Petra na Krasu, «Oton Župančič» iz Divače, «Janko Premrl-Vojko» iz Nove Gorice in še nekatera društva. Omenjena kulturno umetniška društva so poživeli delo skoraj vseh odsekov, med katerimi se je razvilo živahno tekmovanje.

Na tekmovanju so kulturno umetniški delavci pokazali jasno sliko socialističnega prizadevanja nove Jugoslavije pri razvoju kulture; zlasti pa je na tekmovanju prišla do izraza politična zrelost in borbena socialistična zavest naših bratov onkraj meje, ki se pod vodstvom najboljših sinov jugoslovanskih narodov trudijo za izboljšanje materialnega in kulturnega življenja.

Nesrečen sprehod

V ponedeljek popoldne je moral rešilni avto Zelenega križa pohiteti na pomoč 22-letnemu agentu javne varnosti Gilbertu De Santiju. De Santi, ki se je mirno sprehajal po korzu, je pred kavarno Fait doživel nevarno iznenadenje. Avtomobil «Topolino», ki ga je vozil neki Valli iz Trsta, je z blatnikom sunil agenta in ga vrgel. Avtomobil je prišel iz smeri ul. Garibaldi in hotel nadaljevati svojo pot po korzu. Toda na križišču je napravil tako širok ovinek, da je z zadnjim kolesom vozil po pločniku in zadel v agenta. Pri nesreči je agent odnesel poškodbe po raznih delih telesa in pretres možgan. Odpeljali so ga v občinsko bolnišnico kjer so po pregledu izjavili da bo lahko ozdravil v 20 dneh.

Bolečine šele naslednjega dne

Pred dnevi je zletel po stopnicah svojega stanovanja 41-letni Amadio Missio iz Korna št. 4. Padec je povzročila, kakor se to po navadi zgodi, neprevidna hoja. Njegove posledice so bile številni udarci po bedrih in obtolčenje komolcev. Po tem neprijetnem dogodku je Missio, ne da bi zastokal, vstal in šel naravnost spat. Toda naslednjega dne, ko je hotel vstati, se mu je zdelo, da mu kosti preveč škripajo in da zaradi tega ne more vstati. Tedaj je poklical rešilni avto Zelenega križa.

KINO

VERDI, 17: «Ljudje brez predsodkov», C. Gable in N. Shearer.
VITTORIA, 17: «Cesarski valček», J. Fontaine.
MODERNO, 17: «Gilda», R. Hayworth.
CENTRALE, 17: «Tragična džungla», C. Mathews.
EDEN, 17: «Pravica za Indijce», W. Boyd.

PO SKALNATIH STRMINAH

KOPRSKI PLANINCI NA ČAVNU

Od začetka septembra dalje je bil v načrtu koprske podružnice Tržaškega planinskega društva izlet na Čaven. Toda večkrat zaradi slabega vremena in dvakrat zaradi tehničnih zaprek je bil vedno znova odložen in je že tako kazalo, da v letošnjem koledarskem letu ne bo nič s Čavnom. Le vztrajnosti onih članov naše planinske podružnice, ki so izpod Čavna doma in so že v otroški dobi plezali po Čavnovih skalnatih strminah, ki sličijo strminam Nanosa nad Razdrtim, in so poznali lepote tega gorovja, se imamo zahvaliti, da smo v decembru krenili oprtani z nahrbtniki, a žal brez odej, iz Kopra.

Že v kamionu je bilo med nami takoj po odhodu veselo in razigrano. Otresli smo se za nekaj več kakor 24 ur vsakdanjih tegob in skrbi, in naše misli so bile že v prelepem slovenskem gorskem svetu, ko smo se peljali mimo bivše koprske železniške postaje. Padale so več ali manj duhovite, šaljive in nagajive domislice, kakor je navada med planinci, da se nam je vožnja zdela kratka. V svetlem zimskem večeru smo v mesečini prispeli pod zasneženi greben Čavna, v vas Potoče ob glavni cesti Ajdovščina—Gorica. Že med vožnjo od Sežane dalje smo strmeli v mogočno s snegom ovito gmoto Nanosa, pod vrhom katerega smo v letošnjem aprilu pomagali graditi planinsko zavetišče Janka-Premrla Vojka. Snežna kučma vrh Nanosa nam je dala misliti, da bomo imeli vrh Čavna svež in moker sneg.

Civilizacija ni izpodrinila gostoljubnosti

Sprejem, ki smo ga bili deležni v vaseh pod Čavnom, zlasti v Kamnjah in Potočah, je bil nad vse pričakovanje. Res je sicer, da sta dva tovariša po rodu izpod Čavna, toda goriški rojaki so nas prav vse sprejeli kot se sprejema le sorodnike in prijatelje, in še to ne vedno in povsod. Predsednik naše planinske podružnice, ki je v svojih dijaških letih često hodil po vaseh okrog Čavna, mi je pred izletom pripovedoval, kako gostoljubni so bili tedaj prebivalci v teh krajih. Nekoč je dala revna stara ženica — preužitkarica veseli skupini študentov ves sodček vina, ki ga je za celo leto dobila za prevžitek od sina, češ sama bo že eno leto prestala tudi brez vina. Menil sem, da so take navade daleč za nami in da je civilizacija izpodrinila gostoljubnost. Doživeli pa smo pri revnih kmetovalcih tak sprejem, da smo morali napram gostiteljem protestirati, da jih ne bomo oškodovali; naj skrbijo, da bodo sami imeli dovolj do prihodnje letine in zakola prašiča, ker smo mi za sebe dovolj hrane prinesli s seboj. Čim revnejši ljudje, tem večja je bila gostoljubnost, kar smo opazili tudi drugod, zlasti na Stajerskem. Posebno starejše ženice so nam hotele znositi na mizo prav vse, kar so imele najboljšega v zalogi. Ker smo dejanski imeli dovolj brašna s seboj, smo odklanjali dobrote, ki so nam jih ponujali, radi pa smo segli po orehih in sladkih suhih smokvah.

Proti vrhu

Dobro smo se okrepili za pot pri Matičkovih in Pokčevih ter smo po enournem razgovoru o težkih časih in trpljenju za dobe okupacije krenili v mesečini po pobočju Čavna navzgor v smeri proti Modrasovcu. Vodil nas je gospodar Pokčevega doma tov. Ciril Vodopivec in bodo bi nam bilo, da ni šel z nami, ker bi prav gotovo koče ne našli do jutra. Nihče ga ni prosil, naj gre z nami, ker sta dva tovariša trdila, da poznata smer in pota še iz otroških let; pozabila pa sta, da je v svežem snegu, ako ni v njem nobenih sledov, težko najti stezo in smer. Tov. Ciril ni nič vprašal in se nam je samo nasmehnil, obul močne gorske čevlje in šel z nami, ker je predobro vedel, da sami ne bomo našli koče. Čeprav je bila noč svetla kakor le v zimski mesečini, smo celo pod Cirilovim vodstvom v snegu enkrat zašli. Do višine približno 700 m nad morjem je bilo še kopno, nato pa je bilo snega vedno več in gazi nobene, ker je sneg zapadel v prejšnji noči. Treba je bilo dobro poznati posamezne skale in ovinke, da se je bilo mogoče orientirati. Tako smo gazili sneg najprej samo do gležnjev, nato pa vedno bolj globoko, do pod kolena. Sneg je bil ponoči suh, ker je bila temperatura znatno izpod nič le, zjutraj pa je bil zaradi odjuge moker.

Kmalu po polnoči smo prišli do koče, ki se imenuje planinsko zavetišče Antona Bavčerja na Čavnu (1204 m). Upravlja jo Planinska skupina Ajdovščina. Koča stoji sredi smrekovih in borovih gozdov na lepi jasi in je dobila ime po narodnem mučeniku Antonu Bavčerju, ki je bil po rodu iz Sturij pri Ajdovščini in ki so ga Nemci v letu 1944 na Opčinah ustrelili kot talca. V dom smo prišli nekoliko premraženi, ker nismo bili dovolj toplo oblečeni in so imeli nekateri tovariši premočeno obutev. Z grebena smo jasno videli morje luči tržaškega mesta in okolice.

Dom je skromno opremljen, ima pa prostorno kuhinjo in jedilnico. Oskrbnica Krapež Zora skrbi za vzorno čistočo. Hrano donašajo iz Dola-Predmeje, od koder je eno uro hoda.

Zaradi utrujenosti smo takoj polegli po slamnjačah in se prebudili ob sončnem vzhodu. Jutro je bilo lepo, da v decembru malo takih. Toda na jugovzhodu so rasli ogromni stebri sive megle iz tal, nalik silnim sivim stenam, ki so se zgoščevale v deebl zid. Ta zid je naglo pridobival na širini in kmalu je kazalo, kakor da je na jugovzhodu Čavna še ena velika gorska gmota iz drugega testa, namreč iz goste sive megle z ogromno površino, ravno kakor velika miza. Ta naravni pojav, ki nastane, kadar nenadoma v višini prevlada vlažen južen veter, sem videl to pot drugič v življenju, čeprav sem dosti zahajal v gore v vseh letnih časih.

Slutil sem, da bodo megle kmalu prepregle tudi vrhove Čavna in nisem se zmotil. Ob 8 uri smo bili zaviti v gosto sivo meglo in razgleda ni bilo več, pač pa neprijetna vlaga. Mraz je seveda tudi odjenjal

Boj borovemu prelcu

Upajoč, da se bodo megle morda le razgrnile, so skoro vsi naši planinci krenili na vrh Kuclja. Nato pa smo se razdelili v dve skupini. Ena je krenila po cesti proti Crničam, druga pa se je vrnila po isti stezi, po kateri smo prejšnji večer prišli, nazaj k prijaznim Pokčevim, Piklavim in Matičkovim. Tako smo ušli iz megle, ki je ni bilo v dolinah, je pa ves dan objemala Čavnove vrhove. Pri Pokčevih smo nadaljevali razgovor prejšnjega večera o trpljenju in žrtvah za časa sovražne okupacije. V teh predelih slovenske domovine je bil okupator posebno krut in osvobodilna borba zelo krvava.

Ob poti navzdol sva s tovarišem iz Trsta uničevala borovega prelca, kjer sva naletela na ono belo pajčevinasto tkivo, ki obdaja kepo številnih gosenic. To uničevanje je razmeroma lahko, ker se pajčevinasto tkivo hitro vname in je treba pridodati le še nekaj suhljadi ali borovih vejic, pa je škodljivi goseničji zarod v plamenu hitro uničen. Treba bo večkrat organizirati izlete prav s tem namenom, da bomo uničevali borovega prelca. Enkrat smo to že vršili, ko smo šli v Osp in na Socerb. Tako bomo vršili obenem koristno delo in bomo združili oddih z družbeno koristnim delom.

Tudi drugim planinskim organizacijam priporočamo, da se načrtno lotijo uničevanja borovega prelca, ki se je po naših gozdovih, zlasti na Notranjskem, silno razpasel in grozi uničiti mnogo dreves.

Po nekaj prijetnih urah, ki smo jih še preživeli pri naših gostoljubnih tovariših v Kamnjah, Potočah in Crničah, smo se odpočiti, veseli in zadovoljni, okrepljeni za delo v bodočem tednu z našim kamionom vrnili v Koper. Ustavili smo se samo v Sežani v hotelu Triglav, kjer smo bili tudi dobro postreženi. V poslednjem času so nekateri gostinski obrati na Krasu dobro upravljeni in oskrbovani, tako tudi imenovani hotel v Sežani.

Boris Kermaver

MEMORANDUM CENTRALNEGA ODBORA ZVEZE SINDIKATOV JUGOSLAVIJE

mednarodnemu delavskemu gibanju in demokratični svetovni javnosti

Deseti plenum Centralnega odbora Zveze sindikatov Jugoslavije je poslal spomenico mednarodnemu delavskemu gibanju in demokratični svetovni javnosti v zvezi s pristranskim ravnanjem pristašev resolucije Informbiroja proti sindikalnemu gibanju Jugoslavije in kletevam zoper voditelje Zveze sindikatov FLRJ. V spomenici je med drugim rečeno:

Centralni odbor Zveze sindikatov Jugoslavije se obrača na mednarodno delavsko gibanje, vse napredne sindikalne organizacije sveta, vse demokratične organizacije in napredne ljudi vseh držav ter opozarja s tem na dejstvo, da so Jugoslavija in njeni narodi že poldrugo leto izpostavljeni najsrditejši in najnemoralnejši gonji v zgodovini demokracije in socializma, in to v času, ko sodelujejo vse sile delovnih ljudi Jugoslavije v veliki borbi za socialistično zgraditev njihove domovine.

Poldrugo leto, ki je preteklo od resolucije Informbiroja nekaterih komunističnih partij, je jasno pokazalo, da je glavni vzrok spora ki je nastal med vodstvom ZSSR in uradnimi vodstvi držav ljudske demokracije na eni ter Jugoslavijo na drugi strani, poskus Sovjetske zveze, da bi vsilila Jugoslaviji gospostvo, med socialističnimi državami pa uvedla neenakopravne odnose.

Zadnji čas so postale pogoste v okviru gonje zoper Jugoslavijo in njene narode pristranosti, lažnive obtožbe in napadi na sindikalno gibanje Jugoslavije. Deseti plenum Centralnega odbora Zveze sindikatov Jugoslavije obsoja v imenu delavskega razreda FLRJ celotno protijugoslovansko gonjo, pa tudi vsa obrekovanja, ki jih širijo o delavskem razredu in sindikatih Jugoslavije ter opozarja mednarodno napredno javnost na tele momente:

1. Na nedavni ustanovni konferenci Mednarodne zveze sindikatov delavstva živilske in tobačne industrije ter gostinstva v Sofiji na kateri predstavniki jugoslovanskih sindikatov niso mogli sodelovati, ker bolgarske oblasti niso izdale vstopnih vizumov jugoslovanskim delegatom, so sprejeli poziv, v katerem se trdi, da je Jugoslavija država s fašistično diktaturo, v kateri ni svobodnih sindikatov, pri čemer primerjajo jugoslovanske sindikate s sindikati v Franciji, Spaniji in monarhofašistični Grčiji.

Taka trditev ni samo žalitev delavskega razreda Jugoslavije, temveč tudi najnesramnejše obrekovanje. Vsa zgodovina delavskega gibanja Jugoslavije pred narodnoosvobodilno vojno je polna borb jugoslovanskega delavskega razreda za ustanovitev in obrambo svojih svobodnih razrednih sindikatov. Kot rezultat dolgoletnih borb in velikanskih žrtev, tako v kapitalistični Jugoslaviji kakor tudi v narodnoosvobodilni vojni in ljudski revoluciji, je bila ustanovljena Zveza sindikatov Jugoslavije kot svobodno razredno sindikalno gibanje delavskega razreda FLRJ.

2. Sovjetske okupacijske oblasti v vzhodnem delu Berlina so onemogočile predstavnikom jugoslovanskih sindikatov, da bi se udeležili ustanovne konference Mednarodne zveze sindikatov uslužbencev PTT in radia, kakor tudi francoske oblasti že poprej niso dovolile, da bi prišli predstavniki sindikata delavcev tekstilne industrije in sindikata pomorščakov Jugoslavije na mednarodno konferenco teh sindikatov v Lyonu in Marseillu. S predstavniki jugoslovanskih sindikatov so prav tako pristransko ravnale tudi poljske oblasti, ki so preprečile jugoslovanskim delegatom, da bi prišli v Varšavo na ustanovno konferenco Mednarodne zveze sindikatov kmetijskih delavcev.

3. Informbirojevska propaganda in reakcionarni tisk kapitalističnih držav širita vesti o delavskih stavkah v Jugoslaviji, o odhajanju z dela, o »odporu«, ki ga nudi delavski razred Jugoslavije politiki vlade FLRJ. To je težka žalitev in obrekovanje delavskega razreda Jugoslavije, ki s svojimi vsakdanjimi delovnimi zmagami, s široko razvitim socialističnim tekmovanjem in borbo za visoko storilnost dela, uspešno gradi socializem v svoji državi.

V spomenici so nato navedena dejstva o socialistični graditvi Jugoslavije, ki najbolje zanikajo izmišljotine Informbiroja in zgovorno pričajo o uspehih, doseženih pri graditvi socializma v FLRJ, o pravilnosti poti, po kateri vodita jugoslovanske narode vlada FLRJ in KPJ s tovarišem Titom na čelu, na kar je rečeno:

4. Ker jim ni uspelo z dosedanjimi sredstvi razbiti enotnosti delavskega razreda in jugoslovanskih narodov, so začeli organizatorji protijugoslovanske gonje zadnji čas napadati vse pomembne osebnosti jugoslovanskega političnega in javnega življenja ter jih označujejo za fašiste, vohune in gestapovske agente.

Tako so napadli, kot je navedeno v spomenici, znane voditelje sindikalnega gibanja Jugoslavije tovariša Djura Salaja, Ivana Božičevića, Marka Belinića, Dušana Petrovića, Mišo Pavičevića in Grgo Jankeza.

Delavskemu razredu Jugoslavije je nadalje rečeno v spomenici, so poznani vsi ti tovariši in njihovo dolgoletno delo v delavskem sindikalnem gibanju Jugoslavije. Delavski razred Jugoslavije pozna njihovo dosledno in brezkompromisno borbo, tako v predvojni kapitalistični Jugoslaviji kakor tudi med narodnoosvobodilno vojno, v kateri so vsi omenjeni sodelovali. Zato v Jugoslaviji ni treba zanikati nesramnih obrekovanj, ki jih širijo o nji.

TOVARIS DJURO SALAJ, predsednik Centralnega odbora Zveze sindikatov Jugoslavije je eden najstarejših borcev delavskega gibanja v naši Jugoslaviji in eden najstarejših članov KPJ človek ki je vse življenje posvetil borbi delavske razreda svoje države in stvari mednarodnega proletariata. V delavskem gibanju sodeluje od 1. 1906, sindikalni funkcionar je od leta 1908, član KPJ pa od njene ustanovitve 1919, leta Leta 1920 je bil izvoljen za narodnega poslanca na listi KPJ. Zaradi svojega brezkompromisnega stališča in dela proti oblastnikom kapitalistične Jugoslavije je bil obsojen na dve leti zapora, ki jih je prestal v kaznilnici v Požarevcu od 1921 do 1923. Na tretjem in četrtem kongresu KPJ (1926 in 1928) je bil izvoljen za člana CK KPJ. Leta 1930 je odšel v Sovjetsko zvezo kot predstavnik CK KPJ pri Kominterni. V Sovjetski zvezi je preživel 14 let, od 1930 do 1944 in je bil v vsem tem času član Vsezvezne komunistične partije (boljševikov). Po prihodu v Jugoslavijo je bil izvoljen na državni sindikalni konferenci 1945. leta za predsednika Centralnega odbora Enotnih sindikatov Jugoslavije in vrši to funkcijo še do danes.

Tovariš Salaj je sodeloval na ustanovni konferenci Svetovne sindikalne konference v Londonu in na ustanovnem kongresu Svetovne sindikalne federacije v Parizu 1945. leta, ko je bil izvoljen za člana izvršilnega odbora federacije kot predstavnik sindikatov držav Jugovzhodne Evrope — Jugoslavije, Bolgarije, Romunije, Albanije in Grčije. — Na II. kongresu Federacije v Milanu je bil izvoljen za člana Centralnega sveta in snova za člana izvršilnega odbora Svetovne sindikalne federacije.

TOVARIS IVAN BOŽICEVIC je generalni sekretar Centralnega odbora ZSJ. V naprednem delavskem gibanju sodeluje od l. 1933. Pred vojno je bil sindikalni funkcionar in je opravljal različne dolžnosti v Zvezi tekstilno-oblačilnih delavcev Jugoslavije. Leta 1939 pa je bil izvoljen za sekretarja centralne uprave te zveze. Od l. 1935 pa do prepovedi URSS 1940. leta je bil poklicni sindikalni funkcionar. V kapitalistični Jugoslaviji so ga preganjali, policija pa ga je večkrat zaprla zaradi njegovega dela v delavskem gibanju, predvsem pa zaradi organiziranja številnih stavk tekstilnih in krojaških delavcev

V narodnoosvobodilni vojni je sodeloval od vsega začetka in opravljal različne dolžnosti na vodilnih mestih.

DUSAN PETROVIC-SANE je član Centralnega odbora ZSJ. V naprednem sindikalnem gibanju dela od 1. 1933. Pred vojno ga je policija zaradi njegovega dela v delavskem gibanju večkrat aretirala in zaprla. Nekaj časa pa je živel v ilegali.

Kot član KPJ je opravljal različne partijske dolžnosti. Sedaj je organizicijski sekretar CK KP Srbije in član CK KPJ.

V narodnoosvobodilni vojni je sodeloval od 1. 1941 kot eden izmed organizatorjev vstaje v Srbiji Za zasluge med vojno je bil odlikovan z visokimi odlikovanji FLRJ. Ima partizansko spomenico iz 1. 1941.

MARKO BELINIC je član Centralnega odbora sindikatov Jugoslavije. V naprednem delavskem gibanju sodeluje od leta 1940 (v revolucionarnih sindikatih Jugoslavije). Aktivno je sodeloval v sindikalnem gibanju predvojne Jugoslavije. Vodil je številne stavke krznarjev, krojačev in tekstilcev. Od l. 1937 do prepovedi URSS 1940. leta je delal kot poklicni sindikalni funkcionar. Pred vojno so ga preganjali in večkrat aretirali.

GRGA JANKEZ je sekretar Centralnega odbora ZSJ. V naprednem delavskem gibanju sodeluje od 1923. leta. Najprej je delal v revolucionarnih sindikatih po različnih krajih Srbije. Od leta 1926. je član KPJ.

Pred vojno ga je policija večkrat aretirala. Leta 1929. je bil obsojen na 6 let težke ječe in dosmrtno izgubo državljanskih pravic. Težko ječo je prestajal v kaznilnicah v Sremski Mitrovici in Lepoglavi. Po sklepu Partije je bil leta 1937. poslan v Francijo. Oktobra istega leta pa je odšel v Spanijo, kjer se je udeležil državljanske vojne v vrstah španske republikanske vojske. Februarja 1939 je odšel znova v Francijo, kjer je preživel v taboriščih 28 mesecev. V Jugoslavijo je prišel septembra 1941 in neprestano sodeloval v narodnoosvobodilni vojni kot poveljnik operativne cone Hrvatske, pozneje pa je opravljal različne politične dolžnosti.

MISA PAVICEVIC je sekretar Centralnega odbora ZSJ. V delavskem gibanju sodeluje od leta 1933. Pred vojno ga je preganjala in večkrat aretirala jugoslovanska policija.

V narodnoosvobodilni vojni je sodeloval od leta 1941. kot eden izmed organizatorjev vstaje v Sandžaku.

V vojni je tov. Pavičevič izgubil tri člane družine: očeta so mu 1942. leta ustrelili italijanski fašisti, mater nemški okupatorji 1944. leta, brat pa je padel kot namestnik komandirja partizanske čete od 1942. leta v boju z italijanskimi fašisti in četniki. Sam je bil leta 1942. hudo ranjen.

Za zasluge v vojni je bil odlikovan razen s partizansko spomenico borca iz leta 1941. še z drugimi visokimi odlikovanji FLRJ.

Kot vidimo, so skoraj vsi ti tovariši v vodstvu jugoslovanskih sindikatov — Centralnem odboru ZSJ — že od leta 1945. Na I. kongresu ZSJ so bili na podlagi svobodnega in tajnega glasovanja tisoč predstavnikov sindikalnih organizacij iz vse države znova izvoljeni v Centralni odbor ZSJ.

Torej ne gre za »znane fašiste in razkrinkane vohunen, temveč za ljudi, ki sodelujejo skoraj že dve, tri, nekateri pa tudi več desetletij v delavskem gibanju; gre za ljudi, ki so tudi med štirileto narodnoosvobodilno vojno in ljudsko revolucijo z orožjem v roki dokazali zvestobo delavskemu razredu svoje države, mednarodnemu proletariatu in vsemu naprednemu človeštvu.

To zadevo navajamo tudi zaradi tega, ker je v odboru za obrambo aretiranih in preganjanih demokratov v Jugoslaviji prav tako generalni sekretar Svetovne sindikalne federacije, ki osebno pozna vse imenovane tovariše, od katerih so bili trije izvoljeni v vodilne organe Svetovne sindikalne federacije (izvršni odbor in Generalni svet).

Centralni odbor ZSJ misli, da so vsa taka in podobna ravnanja ne samo lažnivi, nenačelni in obrekovalni napadi na socialistično državo ter njeno sindikalno gibanje, temveč hkrati tudi napadi na mednarodno sindikalno enotnost, na medarodno solidarnost proletariata, na enotnost miroljubnih sil in na demokratično protiimperialistično svetovno fronto.

Zato zahteva Centralni odbor ZSJ, da sekretariat Svetovne sindikalne federacije izda ukrepe proti takim napadom, ki ne kompromitirajo samo vodstva Svetovne sindikalne federacije, temveč tudi neposredno Svetovno sindikalno federacijo in resno ogrožajo enotnost delavskega ter demokratičnega svetovnega gibanja.

Centralni odbor ZSJ poziva vse narodne sindikalne centrale članice Svetovne sindikalne federacije, naj protestirajo proti tem obrekovalnim napadom na Zvezo sindikatov Jugoslavije in njeno vodstvo ter onemogočijo sleherni poskus, da bi izrabili vetovno sindikalno federacijo za smotre reakcionarne zarote.

Centralni odbor ZSJ opozarja mednarodno delavsko gibanje na to ravnanje in na obrekovalne napade zoper delavski razred ter sindikalno gibanje Jugoslavije, pri čemer izjavlja, da se lahko vsi napredni demokratični ljudje na svetu neposredno v FLRJ seznanijo z resnico o Jugoslaviji.

(Tanjug)

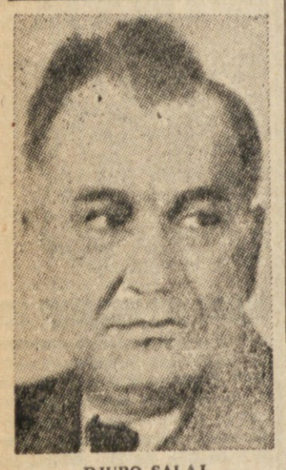

DJURO SALAJ.

Nobelova nagrada za fiziko 1949

Japonec dr. Hideki Yukawa, ki je bil 9. decembra nagrajen z Nobelovo nagrado za fiziko zapušča v spremstvu žene Stockholm

NAŠIM KMETOVALCEM

Grozdne tropine kot krma

Tudi letos nam primanjkuje krme za živino — to je dejstvo preko katerega ni mogoče iti. Sena ni in če je še mogoče priti do njega, se marsikateri naš kmetovalec vprašuje, če se mu zaradi previsoke cene izplača gojiti živino.

V našem tisku smo že večkrat načeli vprašanje prehrane goveje živine preko zime. Bilo je govora o ukrepih, ki jih moramo povzeti in o izkoriščanju raznih odpadkov in manj vredne krme. Pri nas pride v poštev predvsem slama, koruznica, listje gozdnih dreves in trte. V kritičnih letih kot je letos pa lahko izkoristimo do sedaj še neizkoriščeno krmo — grozdne tropine.

Pri nas iz tropin kuhamo žganje (tropinovec). V drugih državah n. pr. v Italiji, ki pridelujejo mnogo vina in kjer je žganje obremenjeno z visokimi davki črpajo iz tropin ves sladkor in alkohol na ta način, da iz njih predelujejo lahka vina, (v Italiji «vinello», v Franciji «petjot») za domačo uporabo.

Po uporabi tropin za vina jih izkoriščajo za napravo jesiha. V letih, ko primanjkuje živini krme pa izkoriščajo kuhane ali sirove tropine za krmo.

Kakšno hranilno vrednost imajo tropine?

Tropine imajo kot krma precejšno vrednost. Seveda moramo razlikovati žgane od svežih tropin. Sveže tropine vzete takoj iz stiskalnice vsebujejo približno:

6 odst. keljakovin, 4.5 odst. maščob in 20 odst. škrobovih sestavin. Vse te hranilne snovi so v stopinjah v takšni sestavi, da ne pride pri prehrani živine v poštev celotna omenjena količina. Žival prebavi od 6 odst. beljakovin le 3 odst. od 4.5 odst. maščob le 1.5 odst. in od 20 odst. škroba le 12 odst. Vendar tudi ta odstotek ne smemo prezreti. Če primerjamo n. pr. krmilno vrednost tropin s krmilno vrednostjo dobrega sena, bomo ugotovili, da pri tem ko 100 kg svežih tropin vsebuje 3 kg. prebavljivih beljakovin, 1,5 kg. prebavljivih maščob in 12 kg prebavljivih škrobovih sestavin vsebuje enaka količina sena 4.2 kg prebavljivih beljakovin, 1.1 kg maščob in 26 kg škrobovih sestavin.

Iz omenjenih številk je razvidno, da se tropine malo razlikujejo od dobrega sena v sestavi beljakovin in maščob, vemo pa, da pri prehrani goveje živine, posebno krav mlekaric, igrajo glavno vlogoravno beljakovine in maščobe.

Žgane tropine imajo seveda drugačen sestav hranilnih snovi. Predvsem vsebujejo žgane tropine manj škrobovih sestavin, z druge strani pa pri kuhanju izgubijo precej vode in zato vsebujejo relativno več beljakovin in maščob. Prekuhane tropine pridobijo na hranilni vrednosti, ker se s kuhanjem poveča odstotek prebavljivih maščob in beljakovin. Medtem ko n. pr. žival izkoristi pri svežih tropinah 3 odst. beljakovin, 1.5 odst. maščob in 12 odst. škrobovih sestavin, uporabi pri žganih tropinah 4.6 kg beljakovin, 3 kg maščob in 10 kg škrobovih sestavin. *Torej tudi že prekuhane tropine z uspehom uporabimo pri prehrani živine* — posebno v kritičnih letih kot letos.

Na splošno lahko rečemo, da so tropine nekaj slabše kot dobro seno, a vendar dosti boljše kot vsaka slama.

Tropine namenjene za prehrano živine moramo dobro shraniti, da se nam ne pokvarijo (skisajo ali spiesnijo). Zapomniti si moramo, da so pokvarjene tropine živini zelo škodljive in zato jih ne smemo pokladati.

Kako jih shranimo? Tropine shranimo do uporabe na enak način kot za žganjekuho. Dobro jih moramo stlačiti v posode, da ne pride do njih zrak. Ko je posoda dobro stlačena, jo pokrijemo s pokrovom ali še boljše z ilovico.

Živalim ne smemo pokladati naenkrat velikih količin tropin. Goveji živini lahko damo na dan do 8 kg tropin, ovcam in kozam 1-1.5 kg, svinjam pa 2-3 kg.

Tečnost in hranilno vrednost tropin lahko zboljšamo, če jih pokladamo v zmesi z drugo krmo (otrobi, oljnate pogače, rezanca i.t.d.). Vsakemu obroku dodamo nekaj kuhinjske soli.

Končno moramo omeniti, da pridejo tropine v poštev tudi za insilažo z različnimi krmilnimi rastlinami.

OB ZNANSTVENIH IZKOPAVANJIH PROF. BRODARJA

PRI POSTOJNI SO ARHEOLOGI NAŠLI OSTANKE

človeških bivališč iz stare kamene dobe

Med pomembna znanstvena raziskovanja v letošnjih mesecih sovpadajo tudi arheološka izkopavanja ostankov človeških bivališč iz stare kamene dobe v bližini Postojne. Ta raziskovanja vodi v okviru Slovenske akademije znanosti in umetnosti Inštitut za prazgodovino človeka na ljubljanski univerzi pod vodstvom prof. Srečka Brodarja. Izkopavanja v Betalovem spodmolu — jami, ki leži ob vznožju Kurjega gradca med Velikim Otokom in Zagonom, 2 km daleč od Postojne tečejo že tretje leto po osvoboditvi.

Sele preteklo leto sta hkrati minuli komaj dve desetletji odkar je prof. Srečko Brodar našel pri nas v Potočki Zijalki na gori Olševi (1700 m visoko) prve ostanke človeških bivališč iz stare kamene dobe. Od tedaj poznajo tega našega znanstvenika, njegove izsledke in znanstvene publikacije po vsem kulturnem svetu. Z njegovim imenom so najtesneje povezana skoraj vsa nadaljnja odkritja novih mest — postaj, v katerih se je pred več deset ali stotisoč leti od časa do časa zadrževal človek. Prof. Brodar je prvi prikazal Slovenijo kot deželo, ki je bila močno naseljena že v ledeni dobi. Ostanke slovenskega paleolitika je odkril še blizu Njivic pri Radečah, v Spehovki nad Hudo luknjo pri Zgornjem Doliču, v Mornovi zijalki pod Belimi vodami, blizu Kostanjevice in drugje.

V zadnjem času se je ducatu paleolitskih postaj, ki leže po večini v Sloveniji, pa tudi onstran meja na Primorskem in v Hrvaški (Vinici pri Varaždinu, Krapina in Lokve pri Delnicah), pridružila še nova, kakor kaže morda od vseh doslej znanih najpomembnejša in najdelj naseljena postaja pri Postojni.

Jamo Betalov spodmol je odkril že leta 1932 Italijan Anelli. Leto pozneje je Anelli o svojih prvih izkopavanjih poročal na speleološkem kongresu v Trstu. V naslednjih letih je nadaljeval izkopavanja in prekopal ves predjamski prostor 7 m v notranjost in nekako 2 m v globino jame. Objavil pa je le odkritja iz pozne mlajše kamene dobe (neolitika). Pred vojno za časa fašistične Italije je bila zbirka najdenih artefaktov (človekovega orodja in živalskih ostankov, ki dokazujejo, da je tam nekoč prebival ali vsaj lovil človek) shranjena v Postojnskem muzeju. Med vojno so to dragoceno zbirko, Nemci odpeljali v Italijo in nato še naprej v grad Pottenstein pri Nürnbergu, na Bavarsko. «Il Corriere di Trieste» je v začetku letošnjega leta poročal, da so Anglo-američani te izkopane dragocenosti vrnili Italiji. Zbirka pa se še danes nahaja v Rimu in bo menda kmalu vrnjena Jugoslaviji.

Anelli je zadel le na zgornjo mejo paleolitskih plasti. Celo vrsto kulturnih slojev iz starejše kamene dobe je v resnici našel prof. Brodar. Izkopavanja so se začela že leta 1947, nadaljevala pa so se preteklo leto in tudi letos. Dosedanja izkopavanja so vsako leto trajala približno tri mesece. Pri delu je vselej sodelovalo po nekaj študentov ljubljanske univerze, članov Ljudske študentske mladine in postojnskih srednješolcev. Celotna raziskovanja pa potekajo ob izdatni in zadostni podpori ministrstva za znanost in kulturo LRS ter Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani.

Novo najdišče pri Postojni nam predvsem odkriva življenje ledenodobnega človeka — prebivalca stare kamene dobe. Najgloblje najdeni predmeti kažejo na kulturo, ki je brez dvoma najstarejša v Sloveniji. Iz najdenega gradiva bodo znanstveniki precej zanesljivo sklepali in nam povedali, kakšna sta bila način dela in življenje naših prednikov. Poleg živalskih ostankov (tedanje človekove hrane) so v Betalovem spodmolu našli dobro ohranjene koščke oglja, ki nas opozarjajo, da je pračlovek že v tisti dobi poznal ogenj. Oglje samo prazgodovinarju - paleoličarju - ni le dokaz, da je človek že v davnih dobah poznal ogenj. Nadaljnja točna mikroskopska analiza dalje pokaže, od katere vrste dreves je to oglje. Iz te ugotovitve prazgodovinar lahko sklepa tudi o rastlinstvu takratne dobe. Rastlinstvo pa mu spet pove, ali je bila doba mrzla ali topla.

Se posebno važni so ostanki živali, katere je lovil za svojo prehrano prebivalec stare kamene dobe. V slojih Betalovega spodmola ugotovljeni kostni ostanki in zobje raznih pleistocenskih sesalcev n. pr. jamskega medveda, alpeskega svisca, jamske hijene, nosoroga, različnih orjaških jelenov, losa, pragoveda in raznih glodalcev pričajo o klimatskih spremembah, ki so bile v posameznih naselitvah te jame po ledenodobnem človeku.

Kaj naj bi po dosedanjih odkritjih rekli o človeku — prebivalcu Betalovega spodmola in o najdenih predmetih, ki jih je rabil v boju za obstoj v dobi, ki jo je moral preživljati?

V največji globini 7 do 9 m odkriti sledovi nam ponujajo prej ko ne resnično domnevo, da je pračlovek že ob svojem prvem bivanju v tej jami izdeloval kamnito orodje ter se hranil v glavnem z jamskim medvedom in rastlinstvom. Toda že bežen pregled okrog tri tisoč ostalih kosov posulje ročno obdelanega kamenitega, kremenastega orodja, drobcev (ki so odpadli človeku pri izdelovanju kamenitega orodja), rezil konic, strgal, praskal, vbadal ter živalskih zob in kosti, ki so bile odkrite v globini do 7 m pod sedanjim jamskim nivojem, kaže tudi na raznoterost človekove prehrane in orodja, ki ju je pračlovek sila razširil in izpopolnil v nadaljnjih tisočletjih svojega razvoja.

Istočasno s staro kameno dobo je neča zemlja preživljala ledeno dobo (diluvij ali pleistocen), v kateri je bilo več toplejših presledkov. V času poledenitev se je pračlovek selil iz Betalovega spodmola v oddaljenejše kraje.

Zato nekatere notranje jamske plasti ne hranijo sledov človekove navzočnosti. Kajti pod silovitostjo vsake, izmed 3 do 4 močnejših poledenitev, ki so si sledile v ledeni dobi, se je rušila tudi jama pri Postojni. Toda prav postojnska vrata so morala biti zaradi svoje izrazite prehodnosti in ugodnih vodnebnih razmer posebno všeč tudi pračloveku. Drugače bi ga najdene sledi ne odkrile spet v Betalovem spodmolu. To pot da brž vidi, kam, na rob ali na stranico je treba pritisniti ta ali oni manjši košček kremena. Z lahkoto sestavlja prvotne oblike kamenja, čeprav je tudi on pred tem ure in ure tuhtal in ždel nad stoletnimi kremeni. To opravilo mu jasno pokaže, kako je pračlovek delal svoje orodje.

Raziskovanja v Betalovem spodmolu še davno niso zaključena. Toda dosedanje najdbe nam tudi v tem delu našega ozemlja dovolj pripriličljivo kažejo, kako zgodaj je bilo poseljeno slovensko ozemlje. Slovenijo pa nam prikazujejo kot izredno prehodno deželo že v davni preteklosti. Kajti številni najdeni predmeti v globini 9 m so stari vsaj stotisoč let. Da v jami doslej še niso našli človeških ostankov, si razlagamo na ta način, da človek v Betalovem spodmolu ni umiral ali pa da so bili njegovi ostanki odplavljeni po podzemskih vodah iz kraških ponikalnic, ki so posebno razgibane prav okoli Postojne.

Z rastočo globino postaja izkopavanje vse bolj težavno. Vendar je mnogo upravičenega upanja, da bo prof. Brodar naslednja leta odkril nove starejše sledi pračlovekovega bivanja, če ne tudi ostanke človeka samega. Najdba človekovih ostankov bi še trdneje uvrstila Betalov spodmol v vrsto prazgodovinskih postaj svetovnega kulturnega pomena in bi izredno pripomogla k ustvaritvi prave ter resnične slike o razvoju človeka.

Najmanj 100.000 let živi človek na slovenski zemlji

Kranjska Gora

(810 m) je med najbolj znanimi jugoslovanskimi klimatskimi letovišči in zimsko-športnimi središči, ki ga posečajo številni domači in tuji turisti, željni oddiha in športa v prirodnih lepotah in čistem planinskem zraku. Kraj leži v sotočju Savedolinke in potoka Pišnice pred vhodom v romantično alpsko dolino. Nad Kranjsko goro se v polkrogu razvršča venec planinskih vrhov Prisojnika (2547 m), Razorja (2601 m), Skrlatice (2738 m) in drugih. V ta lepi kraj je odšlo v ponedeljek veliko število tržaških ljubiteljev smučanja na zimovališče Planinskega društva, ki bo trajalo 10 dni.

Pod svobodnim soncem

SPISAL Lazgarto — II. DEL

131

Evnuh ji je podal Epafroditovo pismo, ki ga je Irena sprejela s tresočo se roko.

Sopla je pod plapolajočo lučko in pogledala pečate.

«Njegovi! Epafroditovi! V njegovi vili v Bizancu sem videla ta pečatnik. Razjasni mi temo, Spiridion! Moja vera še omahuje.»

Irena je sedla trudna na svileno blazinico in strmela v pečate na pismu, katero je držala v rokah, ne vedoč, ali je v njem strup ali balzam.

Cirila se je približala gospodarici, sedla k nogam in ji razodela neznano tajnost, da je Spiridion pomagal oteti Iztoka in da je pobegnil z Epafroditom z dvora.

«Prejasna, beri! Videl sem, da tare žalost tvoje srce Razvedri se ob besedah dobrega Epafrodita!»

«Ne morem takoj. Moj duh je truden! Po sencéh mi kljuje. Cirila, prinesi mi vodé! In ti, Spiridion, kaj je moj dolg?»

Evnuhu je zaigralo srce in posili mu je hotelo zažareti oko, ko se je domislil nagrade. Toda potajil je svojo strast.

«Nisem tvoj služabnik, služim Epafroditu in on mi poplača trud. Predrznem se celo, da ti ponudim to zapestnico. Na Artemido, da despojna ne nosi lepše!»

Evnuh je odpri škatlico in ji ponudil zvita delfina.

«Trgujem sedaj v Solunu in v Toper sem prišel z zlatnino, da sem mogel to tebe. Tako je želel Epafrodit.»

Irena je pogledala dragoceni nakit in zmajala z glavo.

«Ne morem sprejeti, ker bi ti me mogla plačati. Resnično, nisem videla lepše pri despojni!»

«Ne vpračam za plačilo, prejasna, sprejeti moraš! To je ukana, moja ukana, da sem mogel do tebe. Cirilo vprašaj! Stvar je draga, zelo draga, toda za Epafrodita je to smet, ki je vrže v morje, da podraži ribice.»

«Torej bo moral plačati on? Težko zame?»

«Njegova volja, prejasna, njegova sveta volja! Prišel je Numida, prinesel pismo iz Aten in govoril besede: — Nesi, Spiridion, to pismo v Toper k Ireni! Čuvaj ga, kakor čuvaš sebe smrti in pogubljenja. Ne boj se troškov! Funti staterov so prah, pena, samo pismo izroči! In narokvica je ukana, je pena na poti do cilja. Za teden dni se zopet oglasim pri tebi in sprejmem morda odgovor.»

«O predobri Epafrodit! Pridi! Toda varuj se izdajalcev!»

«Teofil mu ni bil izdajalec nikoli! Poslej sem namreč Teofil, bogoljuben trgovec iz Soluna — mojega pravega imena ne izgovarjaj, prejasna, niti v sanjah —, in kakor nekdaj na dvoru služim zvesto Epafroditu.»

Tedaj se je Irena domislila mošnjice zlatnikov, ki jih je poslal Azbad s pismom.

Sedla je po njej na belo mizico in jih izročila evnuhu.

«Plačati ne morem, pa vzemi to, kar imam!»

Spiridion je sprejel kleče mošnjico, poljubil Ireni roko in odšel za Cirilo iz hiše.

Ko je bil že na ulici, je skrbno potehtal mošnjiček. Njegov spačeni obraz je oblila čudovita sladkost.

«Na Merkurja, ta teža diši po zlatnikih! O, o, Teofil, modro trguješ!»

Ko se je sužnja vrnila do Irene, je slonela ta na mizici in gledala na pečate Epafroditovega pisma.

«Gospodarica!»

Cirila se je stisnila k njenim nogam in z zvestimi očmi motrila Ireno.

«Zakaj je žalostna moja prejasna? Obiskal te je Krist s svojo ljubeznijo, a radosti ni na tvojem licu?»

«Cirila, ti ne veš, kaj se je zgodilo, ko si bila odsotna. Poglej in preberi!»

Pokazala je s prstom na tla, kjer je bilo potepta no Azbadovo pismo. Sužnja je segla po njem in naglo brala.

«Ne zaupaj, prejasna! Azbad je slepar!»

«In stric Rustik?»

«Stric Rustik —» je ponovila sužnja.

«On gori za Bizanc. Ce me odpošlje na dvor? O, Cirila, kako strašna bo osveta despojne!»

«Ne boj se, prejasna! Krist, Vsevladar, te je otel iz Bizanca, otme te iz Topera, ako Azbad ne laže. Toda on laže. Nastavil ti je zanko. Stric te ljubi in te ne izroči dvoru.»

«Da bi mogla verjeti tvoji sodbi! Moje srce sluti grozo!»

Cirila je sklenila roké k molitvi. V njenih žarečih očeh je kipelo od svetega upanja. S skrivnostnim glasom je začela izrekati božje obljube pravičnikom, kakor jih je brala v psalteriju: «Kdor prebiva pod varstvom Najvišjega ga bo obdal s ščitom. Izpeljal ga bo iz zanke, ki so mu jo nastavili. Nepoškodovan pojde preko bazilškov in njegova peta bo poteptala leva in drakona.»

Irena se je dotaknila prvega pečata na pismu. Počil je vosek, dotaknila se je drugega, svilena vrvca je zdrsnila s pergamenta, prsti so se ji tresli, vsa duša ji je obvisela na lepih črkah, katere je pisala spretna trgovčeva roka.

Sužnja je utihnila; gibale so se samo ustnice v molitvi, njeni pogledi so s strahom in upanjem viseli na očeh gospodarice, ki je pričela brati.

«Prejasna dvorjanica.

ljubljena hčerka Irena!

Umrl sem, utonil v toperskih vodah s svojo najboljšo ljubljenko, prekrasno jadrnico. Nadnu morja mi stavi ona nagrobnik, in jaz šepetam nanj napis: Epaphroditus in pace et in Christo. V miru počivaj trgovec Epafrodit! Živi pa naj oče Irene in Iztoka! Umrl sem Bizancu, umrl dvoru, da živim samo tebi in tvojemu vrlemu junaku, kateremu dolgujem življenje. Ko bi njega ne bilo, bi bile moje kosti že davno sprhnele pod mrzlim Hemom. Irena, hčerka moja — tako te bom poslej nazival —, obilno me je blagoslovil Bog in jaz mu bom hvaležen s tem, da ščitim tiste, katere prepadla peklenski zmaj na bizantinskem tronu. Sprejel sem boj; izvojujem ga do konca.

O, koliko solzá sem videl v provincah, kjer izžema despotova roka živo kri iz teles ubogih podanikov! Po zidu cerkve svete Sofije se cedé krvave srage narodov, iz biserov se blestijo solzé. Božja Modrost se ne veseli darov, ki se jih drži kri ubogih. Prišli bodo veki in gledali bodo grozno prekletstvo nad stavbo, katero zida oholost sebi, ne Bogu. Večja bo sramota hiše božje, kakor je bila sramota jeruzalemskega templja.

V duhu te gledam, ko bereš te vrste, kako ti drhti nežno telo v trepetu in grozi. Ne boj se! Krog mene ni izdajalcev. Glasno lahko preklinjajo v Atenah moji prijatelji Bizanc — naše kleive ne segajo preko morja do Proponide Tudi prisluškuje pismo izročim v varstvo zvestega Numide, ki si da prej izrgati ži o srcé iz prsi, kakor bi dovolil nepoklicanemu pogled v pismo. Jutri odpotuje na kupčijski ladji mojega prijatelja v Solun. Tam biva Spiridion, evnuh, trgovec. Ti se čudiš! Čudi se, pa ne plaši se. Tudi njemu lahko brezpogojno zaupaš. Kupil si je z mojim denarjem hišo in začel trgovino. Izdajstva se ni bati. Strah pred mukami in smrtjo mu veže grlo. Zakaj brez njegove pomoči bi bil težko otel Iztoka in to na dvoru vedo, ker je tisto noč izginil. Njegovo grozno slo za denarjem pa utegnilo moje polne skrinje zlatih bizantincev. Velel sem mu iti zato v Solun, da je blizu tebe. Ko bi slutila najmanjšo nevarnost, beži iz Topera in se skrij pri Spiridionu. Sicer upam na strica, ki te gotovo ljubi. Kdo bi te ne ljubil, angel? Kljub temu pa nisem brez strahu. Trgovci trdijo, da je stric strog in okruten prefekt, da gori za despota, da je slavoblepen, in to je nevarno zate. Bodi previdna!

(Nadaljevanje sledi)

UREDNIŠTVO ULICA MONTECCHI, st. 6, III. nad. — Telefon štev. 93 808. — UPRAVA: ULICA S. FRANCESCO št. 20 — Telefonska št. 49-477. OGLASI: od 8.30-12 in od 15-18 - Tel 29-477. Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir. Za FLRJ: Za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 10 din.
Odg. urednik STANISLAV RENKO. — Tiska Tržaški tiskarski zavod. — Podruž.: Gorica, ul. S. Pellico 1-II., Tel. 11-32 - Koper, ul. Battisti 301a-I, Tel. 70.
NAROČNINA: Cona A. mesečna 260, četrtletna 750, polletna 1400, celoletna 2600 lir; cona B. izvod 3, mesečno 70 din. FLRJ izvod 4.50, mesečno 100 din.
Poštni tekoči račun za ST